Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 5 (1603) ГОД XXXII БЕЛАСТОК, 1 ЛЮТАГА 1987 г. ЦАНА 10 зл.

Фота Л. Тарасэвіча

АБ МОЛАДЗІ — ШЫРЭЙ

Апошні пленум Галоўнага праўлення БГКТ, які быў прысвечаны працы з моладдзю, пакінуў ува мне нейкую недаінфармаванасць — незалежна ад добрай яго падрыхтоўкі і творчай дыскусіі. Усё на ім цеяк нацэльвалася на такія формы дзейнасці, якія адпавядаюць студэнцкім або вялікагарадскім асяроддзям. Вельмі мала гаварылася аб працы з усёй моладдзю, асабліва з пражываючай у вёсках. Не было, здаецца, ніводнага члена ГП, які не разумеў патрэбы працы з той часткай моладзі, на якую найбольш уздзейнічаюць усе — і дадатнія і адмоўныя плыні сучаснасці. Тысячы маладых людзей, якія жывуць у гарадах, шукаюць карысных для сябе кантактаў, прыемнага адпачынку пасля працы ці вучобы, і вельмі добра, што яны так рашуча дамагаюцца ад БГКТ больш мэтанакіраванай дзейнасці. Я за тым, каб шырэй і як найхутчэй выйсці насустрач яе пажаданням. Зараз моладзь засяроджваецца ў гарадах, бо тут найбольшыя магчымасці працы.

Астаецца, аднак, частка моладзі, якая працуе ў вёсках і невялікіх гарадах. Яна таксама не менш важная, а праца з ёю можа нават больш удзячная. Бяда ў тым, што ў вёсках асталося маладых людзей вельмі мала, і штучна адрываць іх ад астатняй часткі насельніцтва няма ніякай патрэбы. Суадносіны ліку моладзі да ўсяго насельніцтва зараз у бліжэйшай перспектыве можна акрэсліць на падставе апошніх статыстычных гадавікоў Галоўнага і Ваяводскага статыстычных управаў (Rocznik Statystyczny Województwa Białostockiego 1986, WUS w Białymstoku).

З дадзеных вынікае, што ў канцы 1986 года з агульнага ліку 671,6 тысячы жыхароў Беластоцкага ваяводства 58,5 прац. пражывала ў гарадах, а 41,5 прац. — у вёсках. У гэтых паказчыках мы блізкія яшчэ да агульнадзяржаўных.

Далей у дэмаграфіі ваяводства і краіны відавочны значныя разыходжанні не ў нашу карысць. Лік моладзі ў вёсках ва ўзросце ад 15 да 29 год вельмі малы і складаў каля 18 прац. усяго вясковага насельніцтва Беластоцкага ваяводства — у параўнанні з 25 прац. такога ж насельніцтва ва ўсёй краіне (у гарадах адпаведна — 25 прац. і 23 прац.). Але ў беларускіх асяроддзях ён проста катастрафічны — усяго каля 10 прац! У сярэдняй велічыні вёсцы можа быць 5—10 чалавек моладзі ў розным узросце. Гэта надта ўскладняе працу БГКТ, і трэба сапраўды вышукваць універсальныя формы дзейнасці, каб прыцягнуць яе нават да існуючага клуба. Можа, больш карысна будзе развіваць дзейнасць у гмінных асяродках культуры, пры аддзелах Таварыства. Тут яшчэ ёсць маладыя працаўнікі гандлю, асветы, дробных вытворчых прадпрыемстваў, адміністрацыі. Яны могуць скласці асноўную базу дзейнасці, да якой з часам пачне далучацца моладзь з навакольных вёсак.

Трэба таксама лічыцца з тым, што лік моладзі ў гэтых асяроддзях будзе сістэматычна змяншацца з увагі на вельмі малы натуральны прырост насельніцтва, празмерна вялікую міграцыю ў гарады, асабліва дзяўчат.

У пяцідзесятых гадах на 1000 вясковых жыхароў тагачасных Беластоцкага, Бельскага і Сакольскага паветаў натуральны прырост складаў 13—15 чалавек у год, у шасцідзесятых гадах — ужо 7—11 чалавек, у сямідзесятых гадах — спачатку 4—7 чалавек, а пасля пачаўся перыяд без аніякага прыросту. У канцы 1985 года амаль ва ўсіх паўднёва-ўсходніх гмінах ён быў адмоўны, у тым ліку ў гміне Чыжы — звыш мінус 7 чалавек, у Дубічах Царкоўных, Орлі, Бельску-Падляшскім — на каля мінус 6 чалавек у год. У цэлым па ваяводству ён яшчэ складаў 2 праміле, гэта значыць 2 чалавекі, а ў краіне — 9 праміляў. У гарадах натуральны прырост

(Працяг на стар. 5)

З рэпарцёрскіх ЗАПІСАК

Халодны вецер бічаваў твары рабочых, макраваты снег заклейваў вочы, дубянелі рукі, а ў маім даўгапісе замярзала туш. Яны, аднак, не спынялі працы, не ўцякалі пад цёплы і сухі дах. Адны з іх мацаваліся з драцяной сеткавай агарожай, каб яе парадачна нацягнуць, а іншыя рыхталіся да ўстанаўлення аграмаднага і высачэзнага коміна з адрэзкаў жалезных труб, а яшчэ іншыя, нягледзячы на начныя, даволі вострыя прымаразкі, вылівалі чарговае скляпенне мураванага будынка. „Нічога, мы забяспечым свежы бетон ад марозу саламяным насцілам!“ — супакоілі мяне, каб я не падумаў, што гэтыя рабочыя партачаць сваю працу. Адным словам, праца ішла дружна і зладжана, як бы наперакор закаранеламу ўжо ўяўленню аб цяперашніх будаўніках, якія, быццам бы, ідуць на будову, каб адпачыць і півам пачаставацца.

Гэтых будаўнікоў пад канец снежня мінулага года застаў я

СТАРАСЦІ ПАТРЭБНЫ СПАКОЙ

на пабудове **Вясковага дома рэнцістаў** у Чарэўках, куды папрасіў мяне **Збігнеў Ліпскі** — старшыня **Ваяводскага праўлення Ваяводскага саюза сялян, сельскагаспадарчых гурткоў і сялянскіх арганізацый.** Суправаджаў мяне ў гэтай паездцы загадчык аддзела па капіталаўкладаннях гэтага ж Саюза — інжынер **Мікалай Андраюк,** шчыры прыхільнік „Нівы“. Аказалася, што ў папярэдні дзень на гэтай пабудове рабілі здымкі для тэлебачання, круціўся там таксама фотарэпарцёр з „Газеты Вспулчэснай“. І тады адзін з рабочых, брыгадзір Міхаіл Налівайка, сказаў уголас: „Шкада, што няма нікога з „Нівы“!

— Каб напісалі ў „Ніве“, дык і мой бацька прачытаў бы! — заявіў ён.

Яго бацька, **Аляксей Налівайка,** жыве ў Скрабляках, дзе і Міхаська таксама пабачыў свет божы. Гэта ў гміне Гарадок, каля шашы ў Баброўнікі, там, дзе беластачане масава ездзяць у грыбы. У гэтым кутку нашай роднай Беласточчыны мясцовая беларуская гаворка вельмі ж

(Працяг на стар. 4)

АБ БОЛІ

Колькі ж разоў чуем ад людзей, якія адчуваюць такі ці іншы боль, словы: „Ах, каб ён прапаў“, „Калі нарэшце прападзе гэты пракляты боль“, „Няхай гэты боль згарыць без следу“. Як не дзіўна, але такія перакананні і праклёны пазбаўлены ўсякага сэнсу. Чаму? Таму, што боль з'яўляецца не ворагам, а найбольшым прыяцелем чалавека. Мы схільны боль атаясамліваць з хваробай, а тым часам боль з'яўляецца найбольшым здраднікам усякай хваробы і верным сябрам чалавека.

Сучасныя аўтамашыны маюць цэлы рад лямпачак. Гэтыя лямпачкі не ўключаюцца так доўга, як доўга механізм машыны „здаровы“. Калі толькі нешта ў машыне сапсуецца, загараецца лямпачка. Значыць, трэба машыну рамантаваць. Параўнаўча нядаўна ў маёй машыне загарэлася такая лямпачка, якая не гарэла на працягу васьмі гадоў. Аказалася, што гэта лямпачка была звязана з тармазной вадкасцю, якая ў мяне амаль скончылася. Калі я заліў у бачок вадкасць, лямпачка адразу згасла. Калі б не лямпачка, я надалей ездзіў бы і, бадай, усё гэта закончылася б катастрофай. Я быў адзін раз сведкам выпадку, калі скончылася вадкасць і машына бескантрольна паляцела з гары ў даліну. Чаму прыводжу гэтыя прыклады? Таму, што боль у нашым арганізме — гэта тое самае, што ў машыне лямпачкі. Боль інфармуе нас аб тым, што нешта ў нашым арганізме сапсавалася. І калі б не боль — сігнал, дык чалавек, захварэўшы, не ведаў бы, што ён хворы, не лячыўся б і вельмі хутка набліжаўся б да смерці. І скажам, такі ж боль-сябра інфармуе нас аб небяспецы, калі надзенем цесныя боты. Калі б не гэты боль-інфарматар, мы б абцёрлі цеснымі ботамі скуру да косці, не ведаючы аб гэтым.

На жаль, у разважаным аспекце чалавечы арганізм менш дасканалы, чым механізм машыны. Справа ў тым, што сігнальныя лямпачкі ў машыне беспамылкова паказваюць месца, у якім наступае аварыя. Тармазы, ціск масла, тэмпература. На жаль, боль не такі адназначны. Здараецца так, што боль, які, здавалася б, сведчыць, скажам, аб хваробе пячонкі, сігналізуе хваробу зусім іншага нашага органа. Часта такі сігнал ашукоўвае нават лекараў, якія лечаць орган цалкам здаровы, а абмінаюць хворы. Часта такія выпадкі маюць трагічны фінал, бо канчаюцца смерцю хворага. Аднак гэта ўжо сведчыць не аб віне болю-сігналу, а аб недасканаласці медыцыны, якая мае яшчэ не мала белых плям і не можа ўласціва прачытаць сігналаў, якія падае наш арганізм.

Я ведаю, што пасля прачытання майго артыкула хворыя не пачнуць любіць боль. Ды і не такая мэта маёй публікацыі. Справа толькі ў тым, каб мы ўласціва пачалі боль інтэрпрэтаваць, каб бачылі ў ім геніяльнасць арганізму, які вышэйшая сіла ці прырода забяспечыла так прадуманай і добрай сігнальнай сістэмай. Ведаючы аб гэтым, трактуйма боль не як ворага, а як прыяцеля, які напамінае нам: чалавеча, ты хворы. Не войкай, а ідзі да лекара! Я вораг тваёй хваробы і інфармую цябе аб тым, што яна атакуе твой арганізм. Вылеч хваробу, а я адразу згашу сваю лямпачку!

Алесь Барскі

КРЫТЫКА ДЗЯРЖАГРАПРОМА

Бюро ЦК КПБ крытычна ацаніла работу Дзяржаграпрома БССР па ўдасканаленню кіравання аграпрамысловым комплексам рэспублікі. Адзначана, што ў галіне не поўнасцю забяспечваецца рэалізацыя мер, прадугледжаных рашэннямі партыі і ўрада. Марудна вырашаюцца асноўныя праблемы, звязаныя з выкананнем Харчовай праграмы, паскарэннем навукова-тэхнічнага прагрэсу. Недастаткова эфектыўна выкарыстоўваюцца землі, асноўныя фонды, працоўныя, матэрыяльныя і фінансавыя рэсурсы. Не да канца ліквідавана ведамасная разрозненасць увайшоўшых у састаў аграпрамысловага комплексу падраздзяленняў, слаба вядзецца работа па павышэнню іх зацікаўленасці ў дасягненні максімальнага выхаду канчатковага прадукту. Не адбылося карэннай перабудовы ў стылі і метадах дзейнасці апарату Дзяржаграпрома БССР, аблаграпромаў і раённых аграпрамысловых аб'яднанняў. Маюць месца недахопы ў навучанні кадраў інтэнсіўным тэхналогіям, эканамічным метадам гаспадарання.

НОВЫЯ МІНІСТРЫ

24 снежня м.г. Вярхоўны Савет Беларускай ССР назначыў новага міністра аховы здароўя рэспублікі. З'яўляецца ім Уладзімір Улашчык, 1943 года нараджэння, беларус, член КПСС з 1976 года, доктар медыцынскіх навук, прафесар. З 1983 года працаваў намеснікам міністра аховы здароўя БССР.

25 снежня м.г. быў назначаны новы міністр юстыцыі БССР. З'яўляецца ім Уладзімір Каравай, 1936 года нараджэння, беларус, член КПСС з 1959 года, адукацыя вышэйшая, юрыдычная. З 1978 года працаваў старшынёй Гомельскага абласнога суда.

ЗЯЛЁНАЯ ЗОНА МІНСКА

Камісія па ахове прыроды і рацыянальным выкарыстанні прыродных рэсурсаў Вярхоўнага Савета БССР разгледзела ход выканання рашэння камісіі „Аб стане аховы і выкарыстання лясоў зялёнай зоны горада Мінска“. Адзначана, што для арганізацыі лесапаркавай гаспадаркі гарвыканкому дадаткова перададзена звыш 19,5 тысячы гэктараў лясоў. Аднак стан лясоў зялёнай зоны не адпавядае прад'яўляемым патрабаванням. Многія ўчасткі, прызначаныя для гарадскога адпачынку мінчан, засмечаны бытавымі, прамысловымі і будаўнічымі адыходамі. Прыніжана патрабавальнасць кіраўнікоў прадпрыемстваў і арганізацый горада за выкананне прыродаахоўнага заканадаўства, слаба вядзецца выхаваўчая работа сярод насельніцтва.

КНІГА ПРА ПАДПОЛЛЕ

У выдавецтве „Беларусь“ выйшла кніга „Партыйнае падполле ў Беларусі, 1941—1944“, у якой расказваецца аб барацьбе з нямецка-фашысцкімі захопнікамі на тэрыторыі Вілейскай, Баранавіцкай, Пінскай, Брэсцкай і Беластоцкай абласцей. Гэта — трэці, заключны том з серыі зборнікаў успамінаў кіраўнікоў падпольных партыйных органаў Беларусі, падрыхтаваны Інстытутам гісторыі Акадэміі навук БССР і Інстытутам гісторыі партыі пры ЦК КПБ.

НЕЗВЫЧАЙНЫ ПРАКТЫКАНТ

На адным з участкаў Гомельскага шклозавода з'явіўся нядаўна доследны ўзор аўтаматычнага маніпулятара, прызначанага для работы з вітрынным шклом. „Практыкант“ на дзіва спрытна і асцярожна здымае лісты шкла са стала нарэзкі, пераносіць і ўкладае іх у тарныя скрынкі.

Распрацавалі навінку ў Беларускім навукова-даследчым інстытуце арганізацыі і кіравання будаўніцтвам Дзяржбуда БССР.

НА СУСТРЭЧУ ВЯСНЫ

Добра сустрэць будучую вясну — такую магчымасць забяспечыў дачнікам калектыў Магілёўскага завода сантэхзагатовак. Тут пачаўся выпуск цэлай серыі навінак, якія дапамогуць лепш добраўпарадкаваць жыллё, аблегчыць догляд саду і агарода. Гэта прыстасаванні для палівання, поліэтыленавыя жолабы сцёку дажджавых вод, агараджальная сетка, іншыя патрэбныя ў дачнай гаспадарцы прадметы. На выраб тавараў шырспажыву ў асноўным ідуць адыходы вытворчасці.

„БЕЛАРУСКАЯ БАЙКА“

Выйшаў у свет вялікі зборнік беларускай байкі. У першым раздзеле „Беларуская дарэвалюцыйная байка“ змешчаны творы Ф. Багушэвіча, А. Абуховіча, Я. Купалы, Я. Коласа, М. Багдановіча, А. Дзеркача. У другім раздзеле — сучасныя аўтары — К. Крапіва, У. Корбан, Э. Валасевіч, М. Скрыпка, М. Танк, А. Звонак, Ул. Караткевіч, Н. Гілевіч, А. Вярцінскі, Р. Барадулін, А. Грачанікаў, У. Паўлаў і інш. Шырока прадстаўлены ў зборніку і маладыя паэты.

Трэці раздзел склалі байкі-пароды.

Прадмова Кандрата Крапівы, укладанне Эдуарда Валасевіча, ілюстрацыі Міколы Байрачнага.

Кнігу выдала „Мастацкая літаратура“.

ЯКОЕ АДРАДЖЭННЕ?

Трагедыя працоўных суднабудаўнічай кампаніі „Нармед“ усхвалявала грамадскасць Францыі. Некалькі месяцаў назад гэта буйнейшая французская суднабудаўнічая фірма, якой належаць верфі ў Дзюнкерку, Ла Сьота і Ла Сене, была аб'яўлена банкрутам. Тысячы рабочых і служачых сталі беспрацоўнымі.

Гэта толькі адзін з прыкладаў таго, як ажыццяўляецца абвешчаная ўрадам Ж. Шырака праграма „забяспячэння занятасці і эканамічнага адраджэння краіны“. Масавае беспрацоўе становіцца невылечнай сацыяльнай язвай французскага грамадства. Звыш 2,5 мільёна чалавек, або звыш 10 працэнтаў актыўнага насельніцтва, сёння не маюць работы. Гэта ўжо рэкордныя лічбы, але не канчатковыя.

Таму напал класавай барацьбы ў Францыі не зніжаецца. Толькі за апошнія месяцы па ўсёй краіне пракацілася магутная хваля выступленняў супраць антынароднай палітыкі ўрада — рабочых, служачых, дэмакратычна настроенай інтэлігенцыі.

Працоўныя суднабудаўнічай кампаніі „Нармед“ рашуча выступілі супраць ліквідацыі суднабудаўнічых верфяў, у абарону свайго права на працу, іх падтрымалі работнікі ўсіх галін прамысловасці, якія пратэстуюць супраць урадавага плана дэмантажу „нерэнтабельных“ прадпрыемстваў, супраць масавых звальненняў, замарожвання заработнай платы, рэпрэсій і насілля з боку ўлад.

Серыю забастовак правялі работнікі чыгуначнага транспарту, у якіх прыняло ўдзел да 70 працэнтаў персаналу чыгунак.

Бескампрамісную барацьбу вядуць і аўтамабілебудаўнікі. Справа дайшла да жорсткіх сутычак з паліцыяй. Якое тут адраджэнне, мсье Шырак?

Г.Х.

Мал. Георгія Анастасава (Балгарыя).

БЕЛАВЕЖА

СТАРОНКА ЛІТАРАТУРНА-МАСТАЦКАГА АБ'ЯДНАННЯ ПРЫ ГП БГКТ № 332

Іштван Дабі

ВЕРА

Верыць
у сябе
ў апрацоўчую сілу розуму
ў разважнасць
кіруючую жыццём
ды сужыццём розных народаў і рас
Зямлі падаючай у прорву самазнішчэння
і верыць
што з гэтай планеты
асуджанай уласнымі дзецьмі на смерць
саскочыць
Волат
каб затрымаць гэты шар
які коціцца ўніз
на хвіліну трываючую тысячагоддзі

РАЗВАЖАННІ АБ ЛЮБАСЦІ І ЖЫЦЦІ

I.

кахаліся
ад першага погляда
да першага пацалунка
з пахам нікаціну і гарэлкі
ды цяпер мінаюцца здалёк
уздоўж супрацьлеглых сцен пакоя

II.

спадабаліся адно другому
але ў першых праменнях
ранішняга сонца
пазіралі з агідай
на бясформенныя целы
вылушчаныя з раскошных каралеўскіх адзенняў
ды доўгія дзесяцігоддзі
сядзелі нібы васковыя лялькі
на тронах перад падданымі
што захапляліся імі

III.

з неахвотай нарадзіла
дзіця спароджанае каханкам
у страху перад раптоўным
састарэннем
а цяпер зайздросна захапляецца
цяжарнай дачкой атуленай
матчынай любасцю

IV.

народжанай з нянавісці любасцю
звязаныя на дзесяцігоддзі
седзячы на лаўцы пакрытай кветкамі
да іх падобных
зморшчаных дрэў
плануюць сабе
пасмяротнае падарожжа

ЧАЛАВЕЦТВА

не было
ўзнікла
з чаго
адкуль
і чаму

цяпер ёсць
хаця няпэўнае
і як доўга
і навошта
ды ці будзе
вечна
ці загіне
без следу

можа быць калі-небудзь
ўзнікне
зноў
але чаму
і навошта

каб знікаць
і ўзнікаць
увесь час
без пачатку
і без канца?...

Мал. Міколы Давідзюка

Марыё Бетанкурту

пад сонцам белым
вострава гарачага
сэрца якога
б'е ўсё званчэй
там-там глухі
зняволенага афрыканца
у рытмах бёдраў
адзываецца

ружовай кветкай
вусны Крысі
што дзед яе
прынёс з Палесся
празрыстай хваляй
яе сэрца

і слова загучыць
як стук калёс
як пошум крылляў
жураўліных
— дзе Беласток
дзе Лодзь
і дзе Гавана

і снег засыпле табе вочы
казачнай думай
і славянскім сумам

Міра Лукша

* * *

як смерць гляджу
ў твае вочы прагна
мой белы твар
спачывае на плячы тваім
ідзе доўгая размова
лічу дні...
— далёка да жніва

* * *

свежай ніткай памяці
іголкай існавання калючай
шыю жыццё з ветраў пахучых
вясёлкавых праменняў надзеі
маю я
душу
цела

Яніна Шостак

* * *

Дазволь на хвіліну забыцца,
Што ўжо восень стаіць ля варот.
І няхай ў галаве закружыцца
Ад нясмелых, нямодных пяшчот.

Няхай разам сплятаюцца рукі
І шуршыць пад нагамі лісцё —
Маўчанне маё ёсць парукай,
Што з табою пайду праз жыццё.

Восень хутка страпе пазалоту,
Прыйдуць мглістыя, шэрыя дні
І паселіцца ў сэрцы журбота —
Ты тады гэты дзень спамяні.

А. Анішэўская

Юрка Баена

ЖЫЦЦЁ І НАДЗЕЯ

Такое ўжо наша жыццё:
Уцякае з кожным подыхам
ветру,
Быццам сон пералётнай птушкі.

Мы, як на мяжы,
Жывем між вопытам мінулага
І надзеяй будучыні.

Надзея ў тым дубе,
Што пасадзіў я вясной ля
дарогі —
Можа, дасць адпор бурам...

Надзея ў кароткіх радках
У шэрым камені вырытых, —
Можа праіснуюць векі...

Надзея ў тых словах,
Кірыліцай на паперы
напісаных.
Заўжды хай жывуць у народзе
І ў яго бібліятэках!

МАЛЮНАК З ДЗЯЦІНСТВА

Гэта наш дом.
У доме мама. Цёпла. Ціха.
Акно.
На падаконніку, як сонца,
чырванее герань.

А за акном снягі,
на дрэвах іней
і гурбы ля парога.
І толькі ў свет бяжыць,
бяжыць, бяжыць
скрытая
дарога...

ЛАД

Душэўны лад —
як збан,
напоўнены світаннем,
шматколерны,
крыштальны.

А ты —
хто тады?
Можа, той коннік,
што плыве ў даліну
з подыхам прадвесня,
як шчыры друг
або як горны вецер?

Афарызмы

*

Толькі няпэўная любоў звязана з зайздрасцю.

*

Боль, хоць і непрыемны для чалавека, з'яўляецца яго прыяцелем.

*

Кожны, хто гаворыць аб вышэйшасці сваёй веры, мовы ці народа, з'яўляецца сеўбітам неспакою і нязгоды.

Рышард Бутайла

Я прачытаў у „Ніве" ад 9.XI.86 г. артыкул В. Рудчыка, як чэхаславацкая дэлегацыя наведала жанчын з Курашава. І тут мне ў галаве круцінца, што Рудчык усяго не напісаў. Цытую ўрывак артыкула: „Мне перш за ўсё хацелася б адзначыць вялікую шчырасць, энергію і энтузіязм курашаўскіх жанчын". Аднак я не вычытаў у артыкуле, што дэлегацыя атрымала падарунак ад жанчын з Курашава. Бо гэта ж не ўсё, калі сталы гнуцца ад цяжару яды. А гэтыя народныя дываны, ручнікі, абрусы і ўсё іншае?... Як жа яны захапіліся ўсім гэтым, усё гэта было лепшае, чым яда. Як яны хацелі б мець хоць адзін на ўсіх такі дыван! Па-мойму, курашаўскія жанчыны павінны былі супольна купіць ды падарыць гасцям дыван, які ім найбольш спадабаўся. Няхай завезлі б у сваю старонку. Хоць я думаю, што з пустымі рукамі з Курашава яны і так не паехалі.

Э.Ш.

Праўду кажаце, дарагі Э.Ш.: усяго, што адбывалася ў курашаўскім клубе ў час сустрэчы з жанчынамі з Чэхаславакіі, я сапраўды не апісаў, бо для гэтага спатрэбілася б цэлая аповесць, а не адзін рэпартаж. Таксама магу пацвердзіць і вашу здагадку, што чэхаславацкіх жанчын жанчыны з Курашава з пустымі рукамі ад сябе не выпусцілі. Нашы людзі аднак не хваляцца сваімі падарункамі, дык і мне не выпадае апавяшчаць, чым і як курашаўцы праводзілі сваіх гасцей. Магу толькі паўтарыць, што сардэчныя словы і песні спадарожнічалі ім аж да моманту, пакуль аўтобус з госцьмі не расплыўся ў вячэрняй цемры.

А дываны... Яны сапраўды прыгожыя ў Курашаве. Можа тады падумаць, каб у рамках міжнароднага супрацоўніцтва жаночых арганізацый наладзіць, скажам, у Браціславе ці ў іншым славацкім культурным цэнтры выстаўку народных вырабаў з Курашава і наваколля. Тады можна было б падумаць і аб падарунках.

Віктар Рудчык

Своіскія малюнкі

Старая хата ў вёсцы Клюкова Сямяцiцкай гміны.
Мал. Уладзіслава Петрука.

Стужкі праўды — частка другая

Генік К. сядзіць перада мною, паважны, бледны, з неспакойнымі вялікімі чорнымі вачыма, у сваім пакойчыку ў кватэры бацькоў. У гэтым пакойчыку, які авангардна памаляваў яго сябар, многа змянілася. Падчас яго пабыўкі ў арышце бацькі былі прымушаны прадаць радыё і іншае магнітафоннае абсталяванне. Было вельмі цяжка, калі не хапіла грошай Геніка (яго зарплата была вялікай падмогай у сямейным бюджэце). Сястра вучылася, многа грошай пайшло на адвакатаў, а што можна выціснуць з пенсіі двух хворых людзей? „Прадай, мама, радыёлу і ўсё іншае, не шкадуй. Вярнуся, куплю новае абсталяванне" — пісаў сын маці. Радыё, магнітафон і калоны былі прадметам зайздрасці сяброў Геніка, моладзі эры „металічнага" рока...

Якая гэта моладзь? Што яна думае, як адчувае? Генік быў як усе, а можа так толькі здавалася яму. Музыка, забава, дзяўчаты, першая праца, сябры. Не заўсёды ў такі час ёсць месца на „абстрактныя" думкі на тэму праміняння, ідэальнага кахання, смерці і іншых „філасофій". Высокая хваля хуткага жыцця нясе з сабою, а раптоўны тормаз можа страсануць усю псіхіку маладога чалавека.

Генік К. быў арыштаваны, яго падазравалі ў забойстве. Пасля паўгадовай пабыўкі ў арышце, пасля суда — вызвалены „па прычыне недахопу доказаў".

— Але ў прыгаворы не было слова „апраўданы", а на ўсё ёсць свае дакладныя фармулёўкі. Гэтага слова няма ў прысудзе, а я яго патрабую, асабліва цяпер, калі хаджу між людзьмі.

Першым сказам, які пачуў пасля свайго паяўлення ў Гайнаўцы было проста ў вочы:

— Забойца! Як можа забойца хадзіць на волі?

Генік, бледны, прыбег дахаты. Маці ніколі не даведалася ад яго аб тым, што перажывае цяпер. Мусіў кінуць работу ў Гайнаўцы, даязджаў у іншы горад. Там сустрэў яго брат забітага. Генік не мог затрымаць у сабе трывогі, жалю, пачуцця несправядлівасці, крыўды і страху — выказаў усё малодшай сястры; не хацеў трывожыць маці.

— Мамачка, — адкрыла таямніцу дзяўчына. — Геніку не даюць жыць! Брат забітага яго праследуе, пагражае яму.

Спачатку Генік уцёк да знаёмых на вёску, памагаў пры жніве, капанні. Даведаўся, дзе ў Польшчы можна знайсці сабе працу ў сваёй прафесіі і жыллё. Нарэшце, прызвалі яго ў армію. Аказалася, што хлопец, у якога здароўе два гады таму назад было „як звон" былы культурыст і дзюдок, не надаецца да нармальнай службы — настолькі псіхічны шок падзейнічаў на яго арганізм.

Генік даязджае цяпер на вайсковую службу. І зноў дзень у дзень ён у Гайнаўцы. А што людзі? Што могуць сказаць сведкі, якія ўсё бачылі, а маўчалі?.. Запытайце таксама тых, якія „не бачылі". І тых, якія ведаюць, але „не ведаюць". А што скажуць вось гэтыя, чые галасы запісаны на магнітафонных стужках, ужо даволі сцертых, але з якіх можам яшчэ добра пачуць:

— Лепей не запутвацца ў гэтыя банды. А вы не трывожцеся — будуць людзі больш гаварыць. Пакуль што няма чаго гаварыць замнога.

— Я вам скажу гэта ў таямніцы. То ж яно мне гэта ўсё непатрэбнае, у мяне свае дзеці.

— Язык можа пашкодзіць! Ён бачыў, як Ж. забіваў, але аб гэтым нельга гаварыць, Божа барані! Чалавек сказаў маці, што выпадкова бачыў, і нашто яго цяпер маюць цягаць? І нашто мне гэта? Каб я ворага нажыла сабе смяротнага?

— Ведаюць усе, а сказаць не скажуць, бо, ведаеце: то бацькі добра жывуць, то сябры добрыя...

— Я разумею, што вам вель-

(Працяг на стар. 6)

(Працяг са стар. 1)

Старасці патрэбны спакой

наблiжаецца да сучаснай літаратурнай мовы.

Міхась Налівайка ўжо пятнаццаты год працуе манцёрам-зборшчыкам на Беластоцкім прадпрыемстве механізаваных работ. У яго брыгадзе — чатыры асобы. Людзі розныя і па нацыянальнасці і па веравызнанні. Аднак ствараюць зладжаны калектыў. Разам праехалі ўздоўж і ўпоперак цэлую Беласточчыну, бывалі на найважнейшых пабудовах. У Чарэўках рукі паслалі іх для ўстанаўлення гэтага аграмаднага коміна. Інжынер Мікалай Андраюк паясняе мне, што ад гэтага коміна шмат што залежыць у далейшым пасяхховым разгортванні працы на пабудове ў Чарэўках.

— Мы зможам распаліць пад катлом цэнтральнага ацяплення, каб абяспечыць умовы для працы ўнутры абагрэтых памяшканняў, калі настануць вялікія маразы.

*

Разглядаюся па будове. Старэнькі гмах двухпавярховай колішняй школы проста загубіўся сярод іншых будынкаў будучага Вясковага дома рэніцтаў. Быў гэта адзін з першых на Беласточчыне, пабудаваны яшчэ ў пяцідзесятых гадах, мураваны школьны будынак у вёсцы, а дакладней кажучы, між дзвюма суседнімі вёскамі: Чарэўкі і Кажаны. Пасля ажыццяўлення школьнай рэформы аказалася аднак, што яна нікому ўжо непатрэбная. Доўга пуставала, нішчэла.

Месца спадабалася Ваяводскаму саюзу сялян, сельскагаспадарчых гурткоў і сялянскіх арганізацый. Сапраўды: далёка ад гаманлівых дарог, блізка да ракі Нараў, побач грыбных лясоў. Яшчэ ў чэрвені 1983 г. рада гэтага Саюза прыняла пастанову аб пабудове **шляхам грамадскага пачыну** Вясковага дома рэніцтаў. Праблема зараз вельмі важная і ўсё болей надакучлівая. Старасці патрэбны спакой і дбайная апека. У заняпаўшых, апусцелых вёсках Беласточчыны, асабліва ў паўднёвых і ўсходніх яе раёнах, усё часцей дажываюць свой век старыя сяляне, пазбаўленыя якой-колечы, нават элементарнай апекі, бо іх дзеці, быццам свабодныя птушкі, абсталявалі свае хатнія гнёзды ў далёкіх гарадах або звычайна адвярнуліся ад старэнькіх бацькоў, як ад чагосьці ўжо зношанага і непатрэбнага. Дзеячы Ваяводскага саюза сялян, сельскагаспадарчых гурткоў і сялянскіх арганізацый на аснове толькі ўступнай разведкі сцвярджаюць, што ўжо цяпер звыш 500 старых сялян патрабуюць неадкладнай грамадскай апекі, каб іх апошнія гады жыцця не пераўтвараліся ў нялюдскі кашмар.

Я таксама крыху цікавіўся гэтай праблемай. Вось, для прыкладу, у Доме грамадскай апекі, што памяшчаецца ў Беластоку на вул. Свярковай, паказалі мне заявы ад нейкіх трыццаці старэчаў, якія чакаюць месца (чытай: ложка) у гэтым доме. На практыцы гэта абазначае, што яны чакаюць, каб нехта з дагэтулянных пенсіянераў жыхароў гэтага Дома, перанёсся на той бераг жыцця, бо іншай магчымасці на свабоднае месца няма...

*

У Чарэўках — 12 га плошчы. Інжынер Мікалай Андраюк паказаў мне падрабязны план яе выкарыстання. Прадбачваецца тут усё неабходнае, каб абяспечыць будучым пенсіянерам спакойную старасць.

(Працяг са стар. 1)

утрымліваецца яшчэ ў межах 12—15 praміляў у год. Бліжэйшыя гады не ўнясуць змен на лепшае таму, што лік дзяцей дашкольнага ўзросту ўжо вядомы і не перавышае ён тут 6—10 прац. ліку ўсяго насельніцтва, у гмінах заходняй Беласточчыны складае 12—15 прац.

Факт адмоўнага натуральнага прыросту ў вёсках не выклікае чамусьці ўстрывожанасці. Раней хоць гаварылася аб старэнні вёсак без супрацьдзеяння гэтай катастрафічнай з'яве, зараз можна ўжо пачынаць гаварыць аб паміранні тых жа вёсак. Ці можна далей маўчаць?

Іншая не менш непакоячая з'ява, якая будзе таксама адмоўна ўздзейнічаць на працу БГКТ у бліжэйшыя гады, — гэта празмерная міграцыя моладзі і найбольш працаздольнага дарослага насельніцтва ў гарады. Для вёсак яе адмоўны вынік складаў: у 1960 годзе — 4,5 тысячы, у 1970 годзе — 11 тысяч, у 1980 годзе — 5 тысяч і ў 1985 годзе — 3,6 тысяч чалавек. Гэта сведчыць пра сфармаваную ўжо адмоўную з'яву, у выніку якой страчана сотні тысяч жыхароў. Перамяшчэнні насельніцтва ў перыяд перабудовы гаспадаркі патрэбны і карысны з пункту гледжання больш рацыянальнага выкарыстання працоўных рэсурсаў, але ўслед за гэтым павінны ісці адпаведныя мерапрыемствы па ўладкаванню гаспадаркі. Так, напрыклад, у 1985 годзе сярэдні адыход — нават 50—70 чалавек з пяцітысячных гмінаў моцна адчуваўся ў раздробленай і слаба механізаванай сельскай гаспадарцы.

У гарадах устрымліваецца сталае дадатняе сальда — каля 4 тысяч чалавек.

АБ МОЛАДЗІ — ШЫРЭЙ

Чарговая некарысная з'ява ў вёсках — гэта недахоп жанчын. У тым жа 1985 годзе складаў ён у Беластоцкім ваяводстве звыш 4 тысяч чалавек, але ва ўзросце 18—34 гады ён дасягаў 11 тысяч чалавек. І зноў ва ўсіх паўднёва-ўсходніх гмінах на сто мужчын прыходзілася ад 90 да 95, а ў Белавежскай — нават 84 жанчыны разам з бабулямі, якія жывуць даўжэй за мужчын і статыстычна злагоджваюць праблему. Якая ж можа быць праца з моладдзю без дзяўчат?

У той жа час у Беластоку прыходзілася на сто мужчын 113 жанчын, у Бельску-Падляшскім і Заблудаве — па каля 110 жанчын і мала менш ва ўсіх астатніх гарадах Беласточчыны.

Можна зрабіць вывад, што жанчыны ў пошуках выгаднейшых умоў жыцця імкнуцца ў гарады. На гаспадарках астаюцца нежанатыя мужчыны, але ненадоўга. Найчасцей пасля смерці старых бацькоў яны, ва ўзросце каля трыццаці год, таксама кідаюць гаспадарку.

Беручы пад увагу гэтыя дэмаграфічныя з'явы, можна было б акрэсліць агульны лік насельніцтва і моладзі да двухтысячнага года ўключна. Але быў бы гэта жахлівы вынік. Пакуль што трэба, як дагэтуль, весці працу з усім вясковым насельніцтвам, выкарыстоўваючы ў першую чаргу мясцовую моладзь. Здаецца, што гэтаму асяроддзю неабходна арганізаваць больш канцэртаў аматарскіх калектываў, кінафільмаў, вечарынак, аўтарскіх і лектарскіх сустрэч, конкурсаў, экскурсій, словам — прадбачваць у працы БГКТ больш канкрэтнай дапамогі, крыху іншай, чым для грамадскасці ў гарадах.

У. Юзвюк

„НІВА" ДАРАЖЭЕ

ПАВЕДАМЛЕННЕ

Беластоцкае прэсавае выдавецтва паведамляе, што ад 8 лютага 1987 года цана аднаго экземпляра „Нівы" павялічваецца з 10 да 12 злотых.

Такое рашэнне прынята ў сувязі са значным павышэннем незалежных ад Выдавецтва коштаў прадукцыі часопіса. За апошні час яны павялічыліся на больш за 25 прац. у выніку росту перш за ўсё коштаў друкавання, паперы, транспарту і сувязі.

Той, хто выпісаў „Ніву", атрымлівае яе па старой цане да наступнай падпіскі.

Беластоцкае прэсавае выдавецтва

КУПЛЯЙЦЕ „БЕЛАРУСКІ КАЛЯНДАР"!

Крыху са спазненнем, затое вельмі цікавы **„Беларускі каляндар на 1987 год"** ужо выйшаў з друку і яго можна набыць у аддзелах Беларускага грамадска-культурнага таварыства:

— Беласток, вул. Варшаўская 11 (II паверх, уваход з падворка);
— Бельск-Падляшскі, вул. Міцкевіча 50/54;
— Гайнаўка, вул. Вызвалення 6;
— Саколка, вул. Варынскага 1;
— Дуброва-Беластоцкая, вул. Тысячагоддзя Польскай Дзяржавы 34;
— Сямяцічы, вул. Сварчэўскага 10;
— Мілейчыцы, вул. 1 Мая 22 (Гмінны камітэт ПАРП);
— Нараўка — у Управе гміны;
— Нарва — у Інспектарацe асветы і выхавання;
— Чаромха — у Пачатковай школе;
— Дубічы-Царкоўныя — у Управе гміны;
— Чыжы — у Управе гміны;
— Кляшчэлі — у Пачатковай школе;
— Белавежа — у ГСе;
— Гарадок — у Доме культуры;
— Міхалова — у Доме культуры;
— Беласток, вул. Весялоўскага 1 (у сакратарыяце „Нівы").

„Беларускі каляндар на 1987 г." таксама можна набыць у тых школах, дзе навучаецца беларуская мова.

(Працяг на стар. 11)

— Вось бачыш гэтае рагавое акно, — жартуе старшыня Збігнеў Ліпскі, паказваючы навапабудаваны двухпавярховы гмах. — Буду прасіць, каб мяне туды пасялілі, калі пашлюць на пенсію. Побач абсталюецца Мікалай, і мы разам будзем гуляць па парку ды хадзіць на рыбалку.

Нараў плыве тут ад пачатку свету. Але парку яшчэ няма. Адводзіцца пад яго тры га, якія ўжо адгароджаны ад суседніх палёў. Будзе гэта сапраўдны райскі куточак, з пладаноснымі і дэкаратыўнымі дрэвамі і кустамі. Яблыні, грушы, вішні і слівы, парэчкі і трускалкі, клён, явар, бук нейкі чорны, каштаны белыя і чырвоныя, кітайскі ядловец і многа, многа ўсяго іншага.

Жыллёвы комплекс раздзяляецца на тры часткі. Частка „А" — у асноўным мае мець паслуговы характар. У частцы „Б", пад якую адводзіцца гмах старой школы, прадбачваюцца адзіночныя пакойчыкі, велічынёю ў 20 квадратных метраў кожны, з асобнай ваннай, тут таксама знойдуцца лекарскія кабінеты, бібліятэка і чытальня. Частка „Ц"— жыллёвая.

*

Кошт старой чарэўкаўскай школы ў 1983 годзе ацанілі на амаль 7 мільёнаў злотых, а цэлая пабудова Вясковага дома рэнцістаў мае каштаваць 150 мільёнаў.

— Пачыналі мы практычна з нуля, — кажа Мікалай Андраюк. — Але ўсе нашы людзі праявілі вялікую самаахвярнасць. З усіх эскаэраў і гмінных саюзаў, а таксама ад многіх іншых сялянскіх арганізацый шчодра паплылі добраахвотныя ахвяраванні, гурткі вясковых гаспадынь наладжвалі фантавыя гульні, распаўсюджвалі „цаглінкі", надрукаваныя грамадскім камітэтам пабудовы гэтага дома.

У мяне на руках даволі дакладны спісак усіх ахвяраванняў. Ён такі доўгі, што няма магчымасці тут яго перапісваць. Абмяжуюся толькі сцвярджэннем, што грошы ёсць, выдана ўжо звыш 40 мільёнаў злотых. Горш з неабходнымі матэрыяламі.

— Неяк спраўляемся, — кажа Мікалай Андраюк, які ад імя Бельскага СКРу з групай сваіх рабочых ад самага пачатку, значыць, ад першага верасня 1986 г., закапаўся па вушы ў гэтую пабудову. Застаў я тут яшчэ рабочых з Вышкаўскага СКРу. Дапамагалі ім ужо або будуць дапамагаць іх сябры з Юхноўца і Пасвентнага. За цэласцю наглядае Ваяводская спулдзельня вясковага будаўніцтва.

— Нашым пачынам, — адзначае Мікалай Андраюк, — пацікавіўся міністр здароўя і грамадскай апекі Міраслаў Цыбулька. Абяцаў дапамагчы. Лічым таксама на дапамогу ўсіх грамадзян, устаноў і прадпрыемстваў, асабліва тых, якія маюць нешта супольнае з вёскай, з яе жыхарамі.

Я таксама заахвочваю да гэтай дапамогі. Вось конта: BGŻ Białystok Nr 805012-54412189/99.

Віктар Рудчык

Наша вёска на экране

Ніколі раней я не задумвалася, якое ўражанне можа выклікаць мастацкі фільм пра нашу беларускую вёску з Беласточчыны. Ніколі раней я не думала, што магчыма будзе пабачыць такі фільм. І я памылялася.

У Гайнаўскім кінатэатры 26 лістапада 86 г. адбылося спатканне з рэжысёрам Тамарай Саланевіч і яе кароткаметражнымі фільмамі. Спачатку былі прадэманстраваны тры фільмы. Потым гутарка пра іх працягвалася доўга і, на маю думку, была не менш цікавая, чым фільмы. Гледачы, апрача пытанняў, хацелі выказаць як свае захапленні, так і сумненні, нават боль.

Усе былі згодныя, што кароткаметражны фільм „Зямля" дасканалы. Гэта гісторыя развітання старога селяніна з Сакольшчыны са сваёй зямлёй. Многія звярталі ўвагу на цудоўныя краявіды і пацвярджалі словы Саланевіч, што людзі на Беласточчыне родзяцца акцёрамі.

Усхваляваў таксама другі дакументальны фільм „Вузкая каляя", які паказаў падзеі часу ваеннага становішча ў Польшчы.

Самае глыбокае ўражанне, найбольш выказванняў і заўваг выклікаў фрагмент поўнаметражнага фільма „Наднараўскі трыпціх". Гэта, як заўважыла Т. Саланевіч, успамін з яе роднай старонкі, які астаўся ў яе з дзяцінства, вобразы мясцін і людзей з-над Нарвы.

Цяжка і бадай нельга ацэньваць увесь фільм, ведаючы толькі фрагмент яго. Аднак некалькі спраў прамаўчаць тут немагчыма.

У фільме выступілі не прафесіянальныя акцёры, а нашы звычайныя людзі, якіх напэўна маглі б мы спаткаць у кожнай вёсцы Беласточчыны.

Што і каму ж пашкодзіла б, калі б фільм ішоў на беларускай гаворцы, а надпісы ўнізе перакладалі б дыялогі на польскую мову? Думаю, што не толькі беларусы знайшлі б шмат цікавага ў гэтай моўнай, нацыянальнай, культурнай з'яве, замацаванай на кінастужцы. Чаму ж аб людзях польска-беларускага пагранічча нельга гаварыць інакш, як пра насельніцтва адсталае, недаразвітае? Гэта і незразумела і балюча.

У адрас фільма былі і іншыя заўвагі, што ён часам штучны, часам ідэалізуе рэчаіснасць. Многіх у кіназале кранулі параўнанні вобразаў з экрана з успамінамі іхняга дзяцінства, напэўна, і з сучаснасцю.

У першую чаргу людзям трэба было сказаць, што ім баліць. Іменна таму, як я думаю, не хапіла ў канцы слоў, якія павінны былі загучаць з экрана.

І ўсё ж гэта вялікая падзея ў нашым жыцці. Фільм, апрача цудоўных краявідаў, паказвае традыцыі беларускай вёскі (вяселле), працу народных мастакоў (народная вышыўка). Калі выступаюць у ім сапраўдныя

(Працяг на стар. 7)

НАША ПОШТА

ДАРАГАЯ РЭДАКЦЫЯ!

Пішу табе першы раз, хаця і даўно прыбіралася, але ўсё не хапала адвагі. А пішу з патрэбы сэрца. Бо што ні казаць, але „Ніва“ — гэта першы і найлепшы прыяцель беларусаў. У ёй можам прачытаць і даведацца пра сваіх — такіх саміх, як і мае блізкія — простых і адукаваных, але беларусах.

Хачу вам прызнацца, што „Ніва“ — гэта маё першае лякарства. Калі мне сумна і цяжка на сэрцы, я заўсёды працягваю руку па „Ніву“. У ёй — і гумар, і сардэчныя тайны, і многа іншага цікавага. Артыкулы часта датычаць нашай гміны, а нават нашай мясцовасці. І тут хачу выказаць вялікую падзяку ўсім працаўнікам і выдаўцам „Нівы“, між іншым, А. Баршчэўскаму, Віктару Рудчыку, Мікалаю Гайдуку і іншым журналістам і карэспандэнтам.

Я сама паходжу з Чыжоўскай гміны. Тут я навучылася гаварыць і пісаць па-беларуску. У сярэдняй школе ў мяне не было беларускай мовы. Я здала на пяцёркі матуру, выйшла замуж. Цяпер я жыву ў горадзе, але я не забыла і ніколі не забуду свае роднай беларускай мовы. Свайго сыночка таксама вучу гаварыць па-беларуску, гэтак жа, як мы з мужам размаўляем.

Чытаючы кожны тыдзень свежы нумар „Нівы“, я з радасцю заўважаю, што цяпер усё часцей арганізуюцца розныя імпрэзы, якія папулярызуюць беларускую мову і беларускі фальклор сярод моладзі. Напрыклад, канцэрты „Дубіноў“, „Васілёчкаў“, калектываў з Курашава, Рыбалаў і іншых – у Беластоку. На гэтыя выступленні заўсёды прыходзяць натоўпы людзей, якія хочуць паслухаць песні на роднай мове. Або студэнцкія „Атрасіны '86“ у Беластоку. Гэта вельмі цешыць. Таксама вялікае значэнне для беларускай культуры мае беларуская перадача кожную суботу па Беластоцкім радыё. Шкада толькі, што яна ідзе ўсяго 30 мінут. Яе таксама слухае шмат беларусаў, а самае важнае, што слухаюць яе маладыя людзі і што ў такім клімаце ўзрастае і выхоўваецца моладзь.

Што ж, пісаць ёсць аб чым. Але колькі б я не пісала, не здолела б выказаць усяго таго, што адчувае маё маладое сэрца.

Жадаю вам моцнага здароўя і шчасця ў новым, 1987 годзе.

Чытачка з Бельска

Частка танцавальнай дубінскай групы ў адной з фігур „Беларускага карагода“. З акардэонам Пётр Скепка.

„ДУБІНЫ“ ТАНЦУЮЦЬ!

Непаседлівы, творчы дух (за што слава яму ў народзе) Пётр Скепка парадаваў нас новай ініцыятывай, аб якой першыя спяшаемся расказаць усім любіцелям калектыву „Дубіны“. У марозны дзень перад праваслаўным калядным вечарам, прабіваючыся праз горбы снегу, па слізкіх дарогах, мы прыехалі ў святліцу ў Дубіны, дзе а пятай гадзіне пасля поўдня адбывалася першая рэпетыцыя танцавальнай групы, новаарганізаванай у вакальным калектыве „Дубіны“. Па кніжцы „Беларускія народныя танцы“ група вывучала „Беларускі карагод“, а дакладна першыя крокі гэтага плаўнага танца.

У групе дзесяць дзяўчат і двух хлопцаў. Вось яны ўсе: Дарота Гіншт, Эля Гіншт, Аня Вашчэнка, Гражына Грэчан, Аня Аверчук, Іра Нікіцюк, Іра Садоўская, Кася Скепка, Івона Давідзюк, Ганя Кічкайла, Юрка Баравік, Андрэй Секан. Людзі гэтыя развучваюць цяпер танец, але ўвогуле яны і спяваюць. Пастаноўка танцаў, якая пачалася ў Дубінах, гэта нялёгкая праца. І хоць мы ўжо крыху прызвычаіліся да размаху „Дубіноў“ і іхняга кіраўніка, хочацца шчыра пажадаць, каб і гэтую вялікую задуму яны з уласцівай сабе ўпартасцю поўнасцю рэалізавалі.

Сярод танцуючых — дзяўчаты з Гайнаўкі, Арэшкава, Трывежы і, зразумела, Дубін. Большасць — вучні Беларускага ліцэя ў Гайнаўцы. (вл)

Фота Я. Чэрнякевіч

СТУЖКІ ПРАЎДЫ — ЧАСТКА ДРУГАЯ

(Працяг са стар. 4)

мі прыкра... Але ваш сын выйдзе. Рана-позна дойдуць памаленьку, хто вінаваты. Хтосьці пісне, хтось крыху ляпне, усё выйдзе наверх... Гэта ўжо справа толькі міліцыі...

— Вы лепей не лазьце і не боўтайце, бо гэтым нічога добрага не наробіце. Я вам добрую параду дам: меней гаварыць.

— Ніхто не хоча пхацца не ў свае справы. Такая справа — ну, ведаеце, якая яна справа...

Магнітафонная стужка бясстрасная. Цяпер можам яе слухаць толькі як рэпартаж з жыцця аб тым, якія сапраўды ёсць людзі — ведаюць многа, баяцца, моўкнуць, пагражаюць, а нават перашкаджаюць у рабоце адпаведным службам. Для свайго спакою? Не для спакою ж сумлення!

— Не хачу абвінавачваць таго чалавека, які сапраўды з'яўляецца забойцам. Гэта напэўна сталася выпадкова, — кажа маці Геніка, Ганна К. — Нічым ужо не паможам ні мёртваму, ні яго сям'і. Як гэта цяжка перажыць, ведаю добра сама, бо і я падобным чынам страціла старэйшага сына. Але як можа існаваць увогуле такая несправядлівасць, якая забівае і гэтага майго сына! Як можа так быць, што недарэчны, бяздумны, сляпы і бяздушны лёс можа так спакойна крыжаваць і ламаць людское жыццё?

Скажам, не толькі лёс бяздушны і бяздумны.

Міра Лукша

З ПАЕЗДКІ Ў БССР

ЖЫЦЦЁ НАД ВОЗЕРАМ

Спыніліся мы ля мураванага будынка, на фоне якога стаяў на цокале з чорнага граніту бронзавы салдат з аўтаматам на грудзях. Не цяжка было здагадацца, што гэта помнік герою Савецкага Саюза, Анатолю Яфрэмавічу Углоўскаму.

Мае сябры-спадарожнікі з рэдакцыі газеты „Віцебскі рабочы“ пайшлі шукаць гаспадароў гэтага саўгаса і сельсавета.

Чакаючы, я з любатою знаёміўся з новымі для мяне абставінамі. Архітэктурнае афармленне жылога будаўніцтва ў пасёлку, каляровая размалёўка паасобных домікаў, дбайна загаспадараныя агародчыкі, чысціня і парадак найлепш сведчылі аб задаволенасці тутэйшага жыхарства сваім штодзённым лёсам, гаварылі аб тым, што яны з аптымізмам глядзяць у будучыню.

Вярнуліся за мною мае сябры. Нас прынялі: сакратар камітэта саўгаснай партыйнай арганізацыі, галоўны рахункавод саўгаса імя А. Я. Углоўскага — Анатолій Яфімавіч Маясеенка і старшыня сельскага Савета дэпутатаў працоўных у пасёлку Вымна — Уладзімір Іванавіч Дубко, параўнальна яшчэ малады чалавек, з навуковым званнем кандыдата навук.

Гутарка спачатку ў нас неяк не ладзілася. Вера Іванаўна прабавала ратаваць становішча, просячы гаспадароў, каб яны не бянтэжыліся маёй замежнасцю. Я ўключыў магнітафон, каб гутарку не спыняць для вядзення запісак.

Такім чынам я даведаўся, што саўгас імя А. Я. Углоўскага вядзе сваю гісторыю ад 1920 года. Раней, у царскі час, тут, над возерам Вымна, знаходзіўся памешчыцкі маёнтак. Даўнейшым маёнткам першапачаткова пацікавілася армія. Маёнткам над возерам Вымна заапекавалася Калінінская ваенная акруга і наладзіла тут вайсковую гаспадарку. Так было да 1923 года. Калі вайна закончылася і становішча ў новай краіне Саветаў стабілізіравалася, ваенныя ў 1923 годзе перадалі сваю гаспадарку зямельнай управе. І так фактычна распачаў сваё існаванне саўгас Вымна.

— У 1953 годзе, для прыкладу, — паінфармаваў глаўбух А. Я. Маясеенка, — мелі мы ў сваім распараджэнні 1370 гектараў зямлі, з чаго ледзь 420 га ворыва, 6 трактараў і 4 аўтамашыны.

— У гадах 1956—57, — уключыўся ў гутарку старшыня сельсавета, — згодна з кірункам тадышняй агульнадзяржаўнай аграрнай палітыкі і ў нас наступіла павелічэнне нашага саўгаса. Да яго далучылі 6 суседніх калгасаў, якія ператварыліся ў вытворчыя звенні нашай сацыялістычнай дзяржаўнай вясковай гаспадаркі. На яе тэрыторыі знаходзіцца зараз 17 вёсак.

Сакратар партарганізацыі паглядзеў у нейкія дакументы і з бухалтарскай дакладнасцю працытаваў, што зараз за іх саўгасам замацавана звыш 10 тысяч гектараў зямлі і вады, што ворыва ў іх складае ледзь 460 гектараў, а зямельныя ўгоддзі займаюць плошчу ў 6,5 тысяч га.

— Займаемся мы яшчэ і садаводствам, — дапоўніў старшыня сельсавета. — У нас сямідзесяцігектаровы саўгасны сад.

Мне адразу запахла квітнеючымі яблынямі ў маі месяцы і спелымі яблыкамі ў верасні і кастрычніку. Адначасова ўявіў я сабе дарогу цераз гэты сад. Найкарацейшая з іх мела б 7 кіламетраў даўжыні.

А трэба ж яшчэ ведаць, што гэтая зямля асабліва шмат нацярпелася ў час апошняй вайны. Акупанты, як і ўсюды, не лічыліся ні з жыццём, ні з патрэбамі мясцовага насельніцтва. Яны абдзіралі тутэйшых сялян з усяго, што магло ўзбагаціць „тысячагадовую“ імперыю і яе армію. А калі гэтая імперыя і

САКРАТ ЯНОВІЧ

СКРОЎБА

Заполля Зубрыцы трымаючыся паводдальна і Адэльск адправа маючы, Скроўба на Горадню праставаў. Праўда, у вылюддзі, калі страх той на сухастоіны прагнаць а заедзь жа толькі пад чэрвень нахмарвaецца, няма іншае нязручнасці здакучнай, як прадзірацца ўморна праз гушчавізну ў пустках лясістых. Бяда людская аблюбіла не. па мясцінах непрытульных абівацца, а і шпікуны. Яшчэ і ў чартабалоцці! Яе на гасцінцы ды ў корчмы цягне.

— Ой людзі-людзі, што вы робіце!? — зняволенец пекліўся ў зласнечы, якое і сам сатана пазайздраваў бы яму.

— Чаго табе там зноў? — кепліваў добрушна Скроўба, прыхільніста гэтым убухтаваны. — Цемнача, во, ахутвае: бліскачы ты добранька, каб ражон якісьці не парнуў табе ў падлоб'е, — адказваў, як не на тое, рыскун, канец паблізелы вандровішча высмакоўваючы. — У Ветрагоніка нюх, глядзі, счуйны які: на мележы, пакінутыя індурцамі, навёў нас. Каля іх і спачын наш прывальны зладзім. Торба мая досыць поўная ўсё, дзякубогу. Не падгалымі ж валюхацца нам. Сёе-тое навыграбаем з яе пад зуб, нябось... Сядай жа незапоблізна мяне, вунь, на паваліну крывульную тую; ногі паабвісаюць з яе, дык і адыдуць.

— А вы нешта рады падкормліваць мяне...

— Дзівотна табе? Хачу ж цябе здаць здаравечнага тым, з замка намеснікавага. Упоўнач нам там быць.

Малеча стаяў наперадзе.

— Дурасці ўзбойваецеся ад мяне, — гаварыў той, на камліску ўсядаючыся і як бы не вельмі злуючыся.

— Э там: раз ты сам згадваеш пра гэта, дык такое бяды... Ты ж і сабе не ўчыніш нядобрае, злякнешся... Скажу табе: што чалавек, то і сабака! Ваўчыскам трэба зрадзіцца, каб лапу сваю, што ў пастцы, — ад'есці, а братка ж ты мой! Ого, не хвастом вільхаць...

— Скажэць мне, вашэць, аб чым жа гэта я магчы буду звядаміць служкаў намесніцкіх гарадзенскіх? Самі жа ўзвідзелі: не такі, што трэбен, у рукі вашы забіўся!

— Такі ты, ці не такі, не твая галава хай баліць! Перастань жа тут аб тым самым усё.

— Дзеля чаго вы гэтак?

— Абавязку, збалванец! І ты дзеля таго ж гэтаксама панадзіўся ў воласць нашу крынкаўскую. Не сапрэчвай! Абавязнасць у служыласць ёсць важнейшчае ад выніковасці, якая не одуму нашага простага. Я чалавек усяго работны.

— Матка Боская, усё роўна як з чэляддзю бацькоў маіх гаманю я! — мазаўшанец заўсміхаўся, благотна перакасіўшы рот.

— Птушка голас свой, нарэшце праўдны, падала! — І цяпелка дурнаватае сплывалася ў грудзі Скроўбе. — Пагарднеча да саслоўя нізкага ў табе не ўсхавалася такі, маць твая баярская!

— Пільнуйцеся вы, рыскунец шэры, каб не шкадавацца ад выразаў плюгаўных вам пасля... Гэта ж, менавіта, вашэць не раўня мне, калі да шчыравання такога ўжо даходзіць! Не рыцар вы мне, а падонак, якому і так чэсці зашмат у нечысцях грэбацца дзяржаўных...

— Гавары-маўляй, саслухаю ўсенька... А я ж байбуса гэтага пашкадоўваў нават! Ага, ладны з цябе таковіч. Згубноты маей не прычакаеш, панятка ты! Каб мне балазе зубром не рыкаў, узведай, што баярыскі нашы ў мучыльню, ад хлява смярдзючнейшую, насоў не ўтыцкваюць, ровы зверскія адтуль не на послыхі іхныя; мы ім, прастачкі, падносім адно гатовенькае ды ў пакоі: што і як выскавытаў хтосьці праз тры дні і тры ночы нашынскія пытныя. Трупечу ж, каменнем падвязаўшы, у Нёман шпурляем, пад Пыжкамі, дзе і віры ёсць у ямах падбярэжных; вуграм, вось, у ласунак, га-га-га... Калекаў мы не выпушчаем на розгляд людскі ад сябе, а баярукоў асабліва. Гы-гы, колькі з гэтага свету звялі мы іх, — і сваіх нездаволенцаў смутоўных, і мазавецкіх, і крыжацкіх, і інфлянцкіх, і маскоўскіх, і ўкраінскіх, і валахскіх, — дзецюкі ад нас жылістыя, з кулакамі абушнымі, вытрымныя, як вожыкі на змеяў шыпячых. Бога маліць давядзецца табе, каб душу сваю пахутчэй аддаць яму, кажу, а ты слухай!!!

Хлапеча да непазнакі адмяніўся, ажно да слёзнасці.

„Яны, высакароднікі — падатліўцы гідныя! Даверся з утайным такому, прадасць цябе за нішто мардабойніку першаму ў допытні". — усхвалёўваўся рыскун.

— На Візну павернем давайце, — спайманец устраміўся бліскачамі ў Скроўбу. — Богам вам прысягаюся: бацька мой грашоў літоўскіх коп шматвеле насыпле ў торбу вашэцю за тое...

— Во-во, горла мне першака падрэзаўшы... Хто я яму? Да ж не вой, але злодзейчык шпягунскі, у якога — ні кала, ні двара! Украў я ў яго сына, і грошай за тое давай ты мне? Не, не для мяне заработня гэткая. Тут у мяне пуцце адно-адзінюткае: туды і назад, туды і назад...

І пазмаўкалі, бы на мядзведзя надыхоўшы. Цішнасць утлелася між імі ўсязорная. Хлапчук уцямнеў перад Скроўбам, і, здавалася, у цемрадзіве панікне ён, усё роўна што той утопленец у проглыбі на заварацi рэчнай. Альбо, бы на кругавісках удвух, раз'язджаючыся ад сябе, на заваддзі прадвеснай млынішча, калі ільды раптоўнае паўнаводдзе зрушыла з трэскатам пярунскім...

Закапчэнне будзе

НАША ВЁСКА НА ЭКРАНЕ

(Працяг са стар. 5)

людзі, яны не страчваюць сваёй нацыянальнай адметнасці. Калі б нават яны гаварылі і па-нямецку, астаюцца беларусамі ў сваіх паводзінах, інтанацыі голасу. Шмат у фільме беларускіх песень. Няўжо гэтыя людзі не маюць сваёй мовы, калі гэтак цудоўна спяваюць па-беларуску?!

Многа ў фільме зместу (хоць часам балючага), толькі трэба яго ўмела чытаць.

У Гайнаўцы хутка можна будзе ўбачыць не фрагмент, а ўвесь фільм. Тады прыдзе пара паўней яго ацэньваць. Цяпер жа трэба выказаць удзячнасць аўтару фільма і прасіць, каб гэтай тэмы Т. Саланевіч не пакідала ў сваёй далейшай творчасці. У выпадку непрыхільных абставін варта ёй памятаць, што „голас толькі тады адбіваецца рэхам, калі трапляе на перашкоду".

У канцы сустрэчы Т. Саланевіч на закід ідэалізавання рэчаіснасці нашых зямель адказала, што такія вобразы асталіся ў яе з дзяцінства, такую вёску яна кахае, бачыць і прадстаўляе і гэта яе мастацкае права.

Сваю ўдзячнасць рэжысёру Тамары Саланевіч мы падкрэслілі воплескамі.

Крыстына Гаўрылюк,
вучаніца чацвёртага класа Гайнаўскага беларускага ліцэя

ПРЫКАЗКІ

Ёсць што есці, піць, ды няма з кім жыць.

* ✻ *

Жонку бяры не на год, а на век.

* ✻ *

Жыў — не любіла, памёр — не тужыла.

* ✻ *

Замуж ідзе — песні пяе, а выйшла — слёзы лье.

* ✻ *

Кошку б'юць, а нявестцы намёк падаюць.

гэтая армія паламалі сабе зубы найперш пад Масквою, а затым пад Сталінградам, дык якраз тут, на ўсходніх межах Беларусі. Гітлер спрабаваў ратаваць сваё катастрафічнае становішча. Віцебшчына, з яе шматлікімі рэкамі, азёрамі, узгоркамі, лясамі і пералескамі спрыяла гітлераўскай абароне. Фронт тут стаяў вельмі доўга. З навакольных вёсак, калі раней іх не спалілі карнікі, проста нічога не засталося. Некаторыя з іх, як, для прыкладу, гэтая вёсачка Халудныя, дзе смерцю героя загінуў баец Анатолій Углоўскі, дык ужо зусім не аднавіліся. З даваеннага саўгаса практычна нічога не засталося. Дзяды і бацькі цяперашніх жыхароў вёскі Вымна першыя пасляваенныя гады жылі ў зямлянках.

— Саўгас Углоўскага, — кажа старшыня сельсавета, — на сваіх фермах, майстэрнях і прадпрыемствах займае зараз 640 рабочых, а на тэрыторыі сельсавета знаходзіцца 672 жылыя двары.

А сакратар яшчэ ад сябе дакінуў некалькі лікаў, якія характарызуюць цяперашні стан гэтай дзяржаўнай гаспадаркі. Дык гэтых 640 рабочых успамагае сто трактароў, 60 аўтамашын, 30 камбайнаў. Адным словам, на кожны гектар зямельных угоддзяў прыпадае ў сярэднім па 30 конскіх механізаваных сіл.

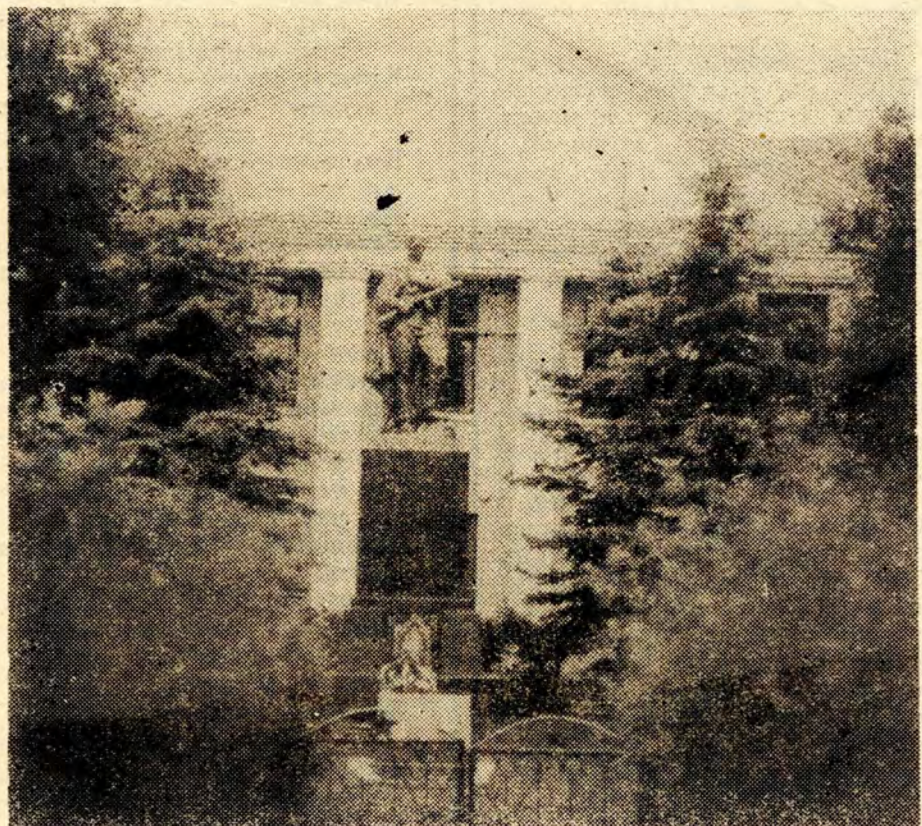
— Ці гэта многа ці мала? — пацікавіўся я.

— Гэта сярэдні ўзровень па ўсёй Віцебшчыне, — паясніла Вера Іванаўна.

Старшыня паглядзеў на гадзіннік.

— Каб мы на абед не спазніліся, — адазваўся. — Дык, можа, прадоўжым нашу гутарку за абедам? — ён звярнуўся да мяне. Я ахвотна згадзіўся. Міска з ежай з'яўляецца своеасаблівым люстэркам узроўню жыцця. Дык хацелася паглядзець мне ў гэта люстэрка, аб чым ужо наступным разам.

Віктар Рудчык
фота аўтара

Помнік А. Я. Углоўскаму — патрону саўгаса і памяшканне адміністрацыі.

БЕЛАРУСКІ ФАЛЬКЛОР

УПАВІВАННЕ

„Упавіванне" было адным з найбольш сімвалічных і пераломных у жыцці маладой абрадам. Абрад гэты ў некаторых раёнах усходняй Беласточчыны, так як гэта бачым і ў польскай вясельнай абраднасці, называецца „ачэпінамі". Назва паходзіць ад чэпца, які накладалі на галаву маладой.

Абрад „упавівання" распачынаў маршалак, які браў маладую за руку, выводзіў яе на сярэдзіну хаты і заяўляў: „Пані маладая хоча патанцаваць з паняю маткаю!" Насупраць маладой станавілася маці маладога. Жанчыны браліся за рукі. Старэйшая сванька накрывала абедзвюх жанчын белай плахтай. Музыканты пачыналі іграць мелодыі, якія завуцца „зялёным дубам", або „завіваннем капусты". Жанчыны пачыналі кружыцца спачатку амаль што на месцы, а пасля расшыралі кола. Такое вярчэнне было непасрэдна звязана з назвай танца „завіванне капусты". Мела яно спрыяць урасціваму фармаванню галовак капусты і іх добраму разросту.

Гэтым танцам спадарожнічала спяваная вясельнікамі песня. Другая страфа гэтай песні спявалася ад імя маладой. У гэтай страфе нямала сімпатыі, выказанай у адрас нявесткі:

Ад прыпечка да парога
Чаравічкі папарола
Трэба, маці, шаўца браці,
Чаравічкі зашываці.

Ой, цяпер я вясёла
Ой, цяпер я багата.
Ой, цяпер рада стала,
Што нявесткі даждала.

Пасля сконча́нага танца, які прадаўжаецца некалькі мінут, маладая вяртаецца за стол, аднак там не сядае. Дружкі прыносяць туды тую самую плахту, пад якой толькі што маладая танцавала з свякрухай, і гэтай плахтай адгароджваюць маладую ад вачэй прысутных. За такой занавескай сванькі і дружка дапамагаюць маладой зняць з галавы вэлюм і шлюбную суkенку. Апранаюць маладую ў звычайную, „цывільную" вопратку, а на галаву апранаюць чэпец. Найстарэйшыя інфарматары гавораць, што сванька ў часе гэтага абраду падрэзвае маладой валасы так, каб маглі поўнасцю змясціцца пад чэпцам.

У інтэрпрэтацыі вясковай грамадскасці якраз у гэты момант маладая станавілася жанчынай і гаспадыняй. З гэтага часу ўжо болей не называлі яе ні маладой, ні маладухай, а толькі маладзіцай.

Падчас „упавівання" госці спявалі песню:

Павілі маладочку
На дзевяць сыночкаў,
На дзесяту дочку.

У некаторых раёнах з польска-беларускага пагранічча, найчасцей на Сямяцічыне, у гэты момант вясельнікі спявалі песню:

Już cię (імя маладой) my stracili,
Odtąd panią cię nazwiemy,
Zdejmiesz wianek swój ruciany,
Włożysz czepek haftowany.

Зняты з галавы маладой вянок маладзіца кідала на галовы дружак. Кожная з іх старалася першай схапіць вэлюм. Пасля вэлюм ускладалі на галаву ўсе прысутныя ў вясельным доме дзяўчаты. Гэта працэдура мела спрыяць хуткаму іх выхаду замуж.

У вёсцы Камень, а таксама ў некаторых іншых мясцовасцях, пасля перапранання маладой маршалак падыходзіў да печы, браў у рукі заслонку ад зеваў, прыносіў яе да маладой і загадваў ёй, каб яна „прыглядзелася" ў заслонцы. Гэта сцэна была глыбока сімвалічнай. Справа ў тым, што разуменні вясковай грамадскасці, пачынаючы ад гэтага моманту, маладая павінна будзе прыглядацца не ў люстэрка, а ў печ.

„Упавіванне" — гэта па сутнасці апошні вясельны абрад. Аднак вясельны спектакль на гэтым яшчэ не заканчваецца.

А. Баршчэўскі

РЫБА, ТУШАНАЯ З ЯБЛЫКАМІ

На 600 г марской рыбы трэба ўзяць 5 яблыкаў, 1 цыбуліну, 1 шклянку смятаны, тлушч, перац, соль.

Рыбу ачысціць, парэзаць на кавалкі, а яблыкі абабраныя і ачышчаныя ад зерняў, — на часачкі. Нашаткаваць цыбулю. У каструлю, змазаную тлушчам, палажыць пластамі падрыхтаваныя прадукты, заліць невялікай колькасцю рыбнага адвару або вады і тушыць, пакуль косці не будуць мяккія. Пасля гэтага рыбу пералажыць на талерку, а яблыкі і цыбулю расцерці, дадаць соль, перац і смятану і давесці да кіпення. Перад падачай на стол рыбу паліць соусам, які атрымаўся ў часе гатавання.

СВІНІНА АПЕТЫТНАЯ

Узяць 400 г бачку, 1 яйка, 3 сталовыя лыжкі цёртай булкі, 4—5 зубкоў часнаку, 6 бульбін, 4 сталовыя лыжкі растопленага масла ці алею, тлушч, перац, соль.

Бачок парэзаць на кавалкі. Разбіць іх, пасаліць, пасыпаць перцам і тоўчаным часнаком, пасля чаго палоскі загарнуць і два разы мачаць у яйка і паніраваць у булцы. Смажыць у вялікай колькасці тлушчу (як фрыткі). Падаваць са смажанай бульбай і дробна пасечанай зелянінай.

АЎСЯНЫЯ БЛІНЧЫКІ

На 2 шклянкі аўсяных платкаў узяць 6 шклянак вады, 1 шклянку мукі, 1 яйка, 1 чайную лыжачку цукру, 1 цыбуліну, 2 сталовыя лыжкі масла, соль.

Аўсяныя платкі палажыць у каструлю, заліць вадой і пачакаць, пакуль яны не скіснуць. Тады працадзіць, а з атрыманага такім чынам аўсянага малачка надрыхтаваць рэдкае цеста, дадаць да яго муку (аўсяную ці пшанічную), яйка і цукар ды спячы блінчыкі. Гатовыя пералажыць смажанай цыбуляй і патрымаць у слаба нагрэтай духоўцы мінут пяць.

Гаспадыня

Мілае Сэрцайка! А што ж мне было рабіць, калі дзяўчына была ў шостым месяцы?! Дзіця, быў я ўпэўнены, было маё, бо якраз паўгода таму назад мы некалькі месяцаў з ёю сустракаліся. Шкада мне было дзяўчыны, шкада было і дзіцяці. І я вырашыў жаніцца. Перадумаў усё з аднаго і другога боку. Што ж, кажу сабе, дзіця маё будзе бадзяцца па свеце?... Ды й дзяўчына гэтая мне калісь усё ж падабалася. Але каханне як хутка запалілася, так хутка і згасла. Мо і кожнае каханне такое, думаў я, што важнае яно для чалавека толькі на некалькі месяцаў? Верыў, што неяк прызвычаюся да маці майго дзіцяці.

Аднак у сваіх разліках я памыліўся. У той момант, калі я жаніўся, а было гэта чатыры гады таму назад, мне і ў галаву не прыйшло, што дзяўчына, якую я фактычна выратоўваю з бяды, нічога з усяго гэтага не зразумее. Не зразумее таго, што калі стала яна маёй жонкай, то я не перастану мець нейкае сваё жыццё, скончу з усімі знаёмствамі, не буду сустракацца з сябрамі, не змагу нікуды выйсці без жонкі і г.д. Такім чынам мая жонка пачала рабіць мне скандалы штораз часцей: то запозна вярнуўся дахаты, то пачула ад мяне віно, то ўбачыла з нейкай сяброўкай з працы — і зноў быў скандал. Я цярпеў усё як мог, з тым, што нашыя палавыя зносіны звяліся амаль да нуля. Жонка хадзіла злосная, як воўк, і ўсё чаплялася да мяне. Я фактычна стараўся ёй дагадзіць (можа, апрача ложка). Але ёй усё было кепска. Нават дачушцы пачала забараняць набліжацца да мяне. І ўрэшце натрабавала, каб я выбраўся ад іх на іншую кватэру, а калі я гэтага не зраблю, то, пагражае, што падасць на развод і тады вымушаны буду выбрацца ад іх. Што мне рабіць, памажы Сэрцайка! Я ж хацеў, каб у маёй дачушкі быў бацька і каб прынамсі была нейкая сям'я, хаця на працягу ўсіх гэтых чатырох год я не мог выдушыць з сябе вялікага кахання. Добра ёй сказаць, выбрацца ад іх, а куды? Каб у мяне была якая жанчына, то іншая справа, але я сапраўды нікога не маю.

Стась

Стась, справа твая складаная, а складаная тым больш, што бяда здарылася таксама табе, як і дзяўчыне. Праўда, усё менш у нас такіх „джэнтльменаў", якія, хаця і не кахаюць, то жэняцца з дзяўчынай у імя таго, каб не было пакрыўджана дзіця, каб у яго быў бацька. Найчасцей здараецца іншае: хлопец ад дзяўчыны ў той момант, калі яна зацяжарыць, адварочваецца і ў найлепшым выпадку плаціць пасля аліменты. З такой сітуацыі добрага выйсця няма. Такога выйсця, якое б задаволіла цалкам абодва бакі. Вядома, што жонка была на цябе злосная, чаплялася да ўсяго, бо ты, хаця, як мог, стараўся дагаджаць сваёй жонцы, то не дагаджаў якраз там, дзе трэба. Яна ж, відаць, цябе кахала, калі ўсё ж вырашыла нарадзіць тое дзіця і не магла зразумець таго, што нехта жаніўся з ёй от так сабе, проста з літасці. Яна думае, што калі ўжо ты з ёю ажаніўся, то мусіш быць яе і толькі яе. І іншыя варыянты ёй у галаву не прыходзяць. І таму вырашыла лепш расстацца з табой, чым цярпець усю гэту паняверку. Можа, і лепш будзе. Няхай падае на развод, а ты шукай сабе кватэру, ну, і дзяўчыну, якую пакахаеш па-сапраўднаму, бо без кахання не будзе добрай сям'і.

Сэрцайка

P.S. Божа, Божа, а дзе ж тое каханне, якое на дзіцяці завяршалася, а не пачыналася...

57

Кроплі — непатрэбныя выдаткі.
Кросны — цяжкая праца прынясе добрыя вынікі.
Крот — неспадзяваная шкода, страта.
Кроў цячэ — добрыя звесткі; чорная — цяжкая хвароба; піць яе — здзейсненыя надзеі; пляваць ёю — клопаты; жывёльная (юшка) — добры знак, удачы, дабрабыт.
Крук (у сцяне) — шчасце.
Крумкач — страта; каркаючы — няшчасце; пужаць яго — адкрыеш ашуканца; лятучы — смерць.
Крухмал — не будзе руху, удачы, поспеху ў тваёй працы.
Кручок — дабрабыт, задавальненне.
Крывыя ногі — рызыкоўнае мерапрыемства, справа.
Крыж — сямейнае шчасце; пры дарозе — радасная звестка; насіць — абмова; стаяць перад ім на каленях — хрышчэнне; закрыты — няшчасны выпадак у сям'і; крыж у хаце (крыцыфікс) — здзейсненыя надзеі.
Крык — абмова, выдумкі.
Крымінал — за тваімі ўчынкамі сочаць.
Крыніца — чыстая, празрыстая — доўгае жыццё або надзея на лепшыя часы; мутная — беднасць; б'е — даход і пашана; піць з яе — пакарыстаешся шчаслівымі акалічнасцямі; купацца ў ёй — ачысцішся з падазрэнняў; з ляпчэбнай вадой — карысныя перамены.
Крышталь — благія людзі прыкідваюцца тваімі прыяцелямі.
Крэдыт, пазыка — цябе выкарыстаюць сябры.
Крэдытар, пазыковая каса — падарожжа.
Крэйда — сплачаны доўг.
Крэм — пакража.
Крэпасць — няволя; хвароба; непрыязнь; абстрэльваюць яе — будзь літасцівым для іншых.
Крэсла — багацце і адзначэнне; паламанае — разбурэнне сямейнага спакою; прыгожае — жыццё ў дастатку; на бегунах — хісткія намеры.

Зорка

СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Удзельніцы дэкламатарскага конкурсу беларускай прозы і паэзіі з гайнаўскай школы № 3 Крыся Яцко, Люся Філюновіч і Аня Гадомская на раённых элімінацыях у Гайнаўцы. Рыхтавала іх да конкурсу настаўніца беларускай мовы Вольга Сянкевіч. Фота Я. Чэрнякевіч.

Наш настаўнік даў тэму для сачынення — „Мае самыя дарагія ўспаміны". Зусім нядаўна мы, трыццаць шэсць юнакоў, вытрымалі сапраўдны бой — уступныя экзамены ў настаўніцкую семінарыю. Бой быў цяжкі, на кожнае месца чатыры кандыдаты. Цяпер гордыя сваёй перамогай, мы павінны пацвердзіць зноў, што настаўнікі не памыліліся, прыняўшы менавіта нас, што мы можам складна і прыгожа выказваць свае думкі, самыя задушэўныя.

Трыццаць шэсць хлопцаў, шэсць розных беларускіх куточкаў, розных вёсак, краявідаў! Ды такая тэма! Тут не можа быць, каб хто і хацеў, ніякага падабенства.

Так яно і сталася. Напісалі ўсе па-рознаму. Хто — пра бацькоў, хто — пра першае знаёмства з горадам, пра любімую кнігу, пра шчырых сяброў. Адзін наш хлопец, Міхась, родам з Навагрудчыны, напісаў пра музыку, якую слухаў у бабулінай хаце.

Расказаў ён пра бабуліну сядзібу, цудоўны сад, бэзавыя альтанкі, салаўіныя спевы, сардэчнасць старэнькай бабулі. А больш за ўсё і прыгажэй за ўсё пра тое, як стройна, дзівосна іграла яна на фісгармоніі розныя песні і розныя музычныя творы выдатных кампазітараў. Усе дзявочыя гады была тая бабуля пакаёўкай у багатай пані і вучылася іграць тады, калі вучылі паненку. Паненка не мела ніякай здольнасці да музыкі, а ў пакаёўкі такая здольнасць была ды яшчэ — выдатны музычны слых. Настаўнік перадаў ёй за кароткі час тое, чаго ніяк не мог перадаць паненцы...

Калі пакаёўка выходзіла замуж, старая пані, расчуліўшыся з такой падзеі, запыталася:

— Які б ты хацела атрымаць ад мяне падарунак на вяселле?

Яна думала, што маладая паненка папросіць грошай або карову, але пачула нечаканае:

— Панечка! Фісгармонію!

Уладзімір Дубоўка

З АПАВЯДАННЯЎ — УСПАМІНАЎ

Дужа здзівілася пані: якраз тады пачалі з'яўляцца піяніна і раялі, а фісгармоніі выходзілі з моды. Так і паехала фісгармонія ў сялянскую хату. Так і дажыла да бабуліных гадоў. Навучылася, праўда, іграць на ёй і Міхасёва матка, але бабуля трымала інструмент пакуль што ў сябе. Дзіва што: дочкі замуж павыляталі, дык хоць музыка ў хаце засталася, дапаможа смутак калі развеяць... Вось і іграла бабуля сваім унучкам і ўнукам, калі тыя прыходзілі ў госці, жывучы ў блізкіх вёсках.

Напісаў Міхась сваё сачыненне так складна, так прыгожа, што настаўнік сам прачытаў яго перад усім класам. Гэта была большая ўзнагарода, чымсьці пастаўленая чырвоным атрамантам пяцёрка.

У Міхася на твары была сціплая радасць. Здавалася, што ён сваімі думкамі лунае там, на Навагрудчыне, у бэзавым садзе, слухае пявучыя акорды. Ды і многія з нас у сваім уяўленні бачылі так добра і выразна намаляваны Міхасём утульны куточак!

І вось на перапынку падаў свой голас наш аднакласнік Цыпрук, якому паставілі тройку.

— Гэй ты, бабуліна фісгармонія! А я паставіў бы табе тройку, а не пяцёрку. Падумаеш! Музыкай бабуля займаецца! Мая бабуля дапамагае бацьку кілбасы рабіць на продаж, машыну круціць. Гэта больш каштоўная музыка!...

Міхась ад такой нечаканкі зніякавеў. У яго задрыжалі вусны.

Здавалася, што з ягоных вачэй зараз пырснуць слёзы. Мы таксама збянтэжыліся. Стваралася ўражанне, што нібыта нехта заскочыў у садок, паламаў, патаптаў бэзавыя кусты, кветкі, распудзіў салаўёў, а пасля кіем ударыў па струнах, і яны пачалі не спяваць, а рыдаць, надрыўна галасіць.

(Працяг на стар. 10)

ДЛЯ САМЫХ МАЛЕНЬКІХ

Валянціна Коўтун

АРЭЛІ

Мы да неба паляцелі,
Нас падкінулі арэлі.
Кожны смелы касманаўт
На арэлях пачынаў,
На вяровачным кані
Дасягаць вышыні.
А над намі —
Толькі зоркі.
Кожны кемлівы
І лоўкі,
Кожны дужы,
Кожны ўмелы, —
Гэй, сядайце
На арэлі!

ЧАЙКА

— Чайка, чайка, што на крылах
Ты над возерам насіла?
— Мары хлопчыкаў аб моры,
Светлых ветразях і зорах.
— Што пад крыламі ў цябе?
— Хвалі срэбныя ў гульбе,
Залатой луской пакрыты.
Вёслы, бераг і ракіты.
— Над табою, чайка, што там?
— Ходзяць воблакаў чароды,
Ды плывуць з усіх бакоў
Песні нашых рыбакоў!

ЦВІЧОК

Хоць маленькі сам цвічок, —
Падстаўляе свой бачок:
— Ты па мне не бойся біць,
Мне ніколі не баліць.
Вастрадзюбы я, жалезны,
Як у масла, у дрэва лезу.
Малаток бяры у рукі
І, як тата, моцна стукай.
Хочаш — заўтра,
Хочаш — сёння
У сцяну мяне загоніш.
Цяжка толькі навічку,
Малому гультайчыку.
Раз ударыць па цвічку,
А другі —
па пальчыку!

ЖЫРАФА

Падаравалі
Жырафе
каралі!
Як жырафе тут быць,
Дзе каралі насіць?
Шыя доўгая такая,
Дзе павесіць іх —
не знае.
Раіцца з суседзямі.
Кажуць:
— Пасярэдзіне!
Каралі не ўтрымаліся,
Уніз паапускаліся.

Юрась Свірка

СНЯЖОК

Ён першы раз убачыў снег,
Не знае, што такое.
Ад радасці пабег, пабег,
Гуляе сам з сабою.
Сабачка то ўпадзе на бок,
То пад кусты залезе.
І сам, як беленькі клубок,
Качаецца па снезе.
— Сняжок, сюды! Пушок, сюды!
Сняжок нібы не чуе.
Бяжыць малы абы-куды,
Сляды свае нітуе.
І раптам ён на рукі — скок!
Ледзь мне не скінуў шапку.
— Пагрэйся, беленькі Сняжок,
Пагрэй хоць крышку лапкі.
Калюча шчыпле́цца мароз.
Сняжка пад курткай грэю,
Там толькі вочы, толькі нос,
Як гузічкі, чарнеюць.

У НАШАЙ ГРАМАДЦЫ

Падручнік беларускай мовы для пятага класа
Аўтары: Лідзія Гайдук — Мікалай Гайдук

ПЕРАПІСЧЫК

На чыстым аркушы,
прад вузенькім акном,
Прыгожа літары
выводзіць ён пяром,
Устаўляючы паміж іх
чорнымі радамі
Чырвоную страку;
усякімі цвятамі,
Рознакалёрнымі галоўкамі
звяроў
I птах нявіданых,
сплячэннем завіткоў
Ён пакрашае скрозь —
даволі ёсць знароўкі —
Свае шматфарбныя застаўкі
і канцоўкі
I загалоўкі ўсе, —
няма куды спяшыць!
Парой ён спыніцца,
каб лепей завастрыць
Пяро гусінае, і гляне:
светла сонца
Стаўпамі палае
праз вузкае аконца,
I круціцца ў іх прыгожы,
лёгкі пыл.
Як сіняваты дым нявіданых
кадзіл,
Рой хмарачак плыве;
шырокімі кругамі
У небе ластаўкі шыбуюць
над крыжамі.
Як жар, гарашчымі, а тут,
каля акна,

Малінаўка пяе,
і стукае жаўна.
I зноў ён схіліцца,
застаўку зноў выводзіць
Няяркім серабром;
нячутна дзень праходзіць;
Ужо хутка будзе ноч,
і першая звязда
Благаславіць канец
прыгожага труда.

Максім Багдановіч

НЕЗРАЗУМЕЛЫЯ СЛОВЫ

Знароўка — уменне, вопыт, спрыт.

Застаўкі і канцоўкі — малюнкі ў старых кнігах перад пачаткам тэксту і пасля яго заканчэння.

Жаўна — птушачка.

ПЫТАННІ І ЗАДАННІ

1. Раскажыце, як да вынаходніцтва друку пайставалі кнігі.

2. Знайдзіце ў вершы і растлумачце сувязь паміж апісаннем карпатлівай працы старажытнага перапісчыка кніг і характарам акружаючай яго прыроды.

3. Якое значэнне надае паэт словам „прыгожы труд“, называючы так працу перапісчыка?

4. Складзіце план свайго выказвання „Кніга — прыяцель чалавека“.

НАШ КЛАС

Мы жывем у розных вёсках:
У Лядах,
У Падбярозках,
У Забор'і,
У Крушні.
I спачатку, як прыйшлі,
Мы ў пяты, дык крушнянцы
Спрабавалі задзірацца,
Бёскай, школай выхваляцца
I вучонасцю сваёй...
I ўжо загадзя пяцёркі
Без усякай агаворкі
Падзялілі між сабой.

Неўзабаве каля дошкі
Пабывалі Падбярозкі,
I Забор'е, і Ляды —
I крушнянцы назаўжды
Зазнавацца перасталі.

Хутка мы пасябравалі.
На Кастрычніцкія святы
У Ляды ўсім атрадам
Мы хадзілі. П'есу там
Паказалі мы Лядам.

Білі ў ладкі ўсе Ляды:
I бабулі, і дзяды,
I прасілі, бы гасцей,
Заглядаць да іх часцей.

Цяпер п'есу мы рыхтуем
(Цікавейшую за тую),
Ды прыпеўкі,
Ды мантаж,
Ды „Мікіту“,
Ды „Чардаш“...

Паглядзець на ўсё прыходзьце —
Сумна вам не будзе ў нас.

Рыгор Хацкевіч

1. Што пагадзіла і аб'яднала вучняў пятага класа?

2. Якія гурткі зацікаўленняў і мастацкай самадзейнасці працуюць у вашай школе?

(Працяг са стар. 9)

БАБУЛІНА ФІСГАРМОНІЯ

Ад таго часу Цыпрук і некаторыя іншыя хлопцы ніколі не называлі Міхася інакш, як толькі „бабуліна фісгармонія“. А хлопец быў такі сціплы, што нават адгукаўся на мянушку...

Нядаўна сустрэў я таго Цыпрука зноў. Пражыўшы жыццё, ён некалькі не змяніўся. Узяўшы мяне за гузік, пачаў:

— Ты разумееш, паэт у сваім вершы кажа, што яго расчуліў пах свежага, толькі што спечанага хлеба. Ці варта псаваць паперу такой гастранамічнай пісанінай?

— Слухай, Цыпрук! — адказаў я, далікатна вызваліўшы свой гузік. — прызнайся шчыра табе малому мядзведзь вуха адтаптаў? У маладыя гады ты быў супраць музыкі, цяпер ты супраць паэзіі. Ды які ж ты тонкі крытык, проста дзіва!

ДАРАГАЯ „ЗОРКА“!

Наш увесь клас, а ў ім 16 вучняў, выпісвае і чытае „Зорку“. Вельмі нам падабаюцца твае артыкулы, апавяданні, вершы. Нядаўна мы чыталі пра нашу школу. Артыкул гэты нам спадабаўся. Чытала яго нам уголас настаўніца беларускай мовы Ірына Карпюк. Наш клас любіць беларускую мову і на ўроку ўсе мы актыўна працуем. Мы любім таксама гуляць у футбол. Гуляюць у футбол і хлопцы і дзяўчаткі. На перапынках наш клас вельмі шумлівы, але калі надыдзе ўрок, мы ўсе старанна вучымся.

Дарагая „Зорка“! Мы табе вельмі ўдзячны за напісанне пра нашу школу і за змяшчэнне здымка нашага класа.

Жадаем Табе, „Зорачка“, усяго добрага ў Новым, 1987 годзе. Будзь вясёлай, так як мы, і пішы пра нас, пішы!

Вучні чацвёртага класа з Дубіч Царкоўных

ДАРАГАЯ „ЗОРКА“!

У нашым класе 14 вучняў і мы ўсе вывучаем беларускую мову. Аднойчы на ўроку мы вырашылі напісаць да цябе сваё першае пісьмо. Хочам расказаць Табе, як мы ездзілі ў Белавежу на Свята печанай бульбы. Арганізавалі такое свята восенню запрасілі нас да сябе нашы аднакласнікі з Белавежы. Разам з намі паехалі нашы сябры з сёмага класа.

У Белавежу мы паехалі школьным аўтобусам. Дзяўчынкі з Белавежы прывіталі нас прыгожай песняй. З імі была пані Галіна Шэрцуновіч, якая вучыла ў нашай школе ў мінулыя гады. Мы ўручылі ёй кветкі. Тады мы разам пайшлі ў музей.

Потым адбыліся міжшкольныя спаборніцтвы па мячы. Закончылася наша сустрэча вясёлым вогнішчам. Усе спявалі песні, гулялі ў розныя гульні, ставілі кароценькія сцэнкі. А бульба дапякалася. Потым пачалі частавацца. Ох, якая яна была смачная! І ніхто не звяртаў увагі на запэцканыя твары! У такой атмасферы мы яшчэ выбіралі караля і каралеву нашага свята.

Вяртацца дадому не хацелася. Тады ж наш клас вырашыў запрасіць сяброў з Белавежы да нас у госці. Думаем, што наша мясцовасць ім спадабаецца.

Віншуем Цябе, „Зорачка“, з Новым Годам і дзякуем за прыгожы артыкул пра нашу школу, які быў у „Зорцы“ № 49.

Вучні шостага класа з Дубіч Царкоўных

СССР, 606200, Горьковская обл., г. Кстово-10, 2-ой микрорайон, дом 7, кв. 21. Матюшиной Свете. 5 клас.

* * *

СССР, 150031, г. Ярославль, ул. Автозаводская, 97 а, кв. 35. Козыро Любе. 4 клас.

* * *

СССР, 150031, г. Ярославль, ул. Автозаводская, д. 107, кв. 62. Загидулину Алёше. 11 год. Хоча пазнаёміцца з хлопчыкам-аднагодкам.

* * *

СССР, 344068, г. Ростов-на-Дону, пр. Октября, 36, кв. 13. Соловьёвой Люде. 7 клас.

* * *

СССР, 163019, г. Архангельск, ул. Приморская, 9, кв. 6. Марина Бовша. 5 клас. Хоча пазнаёміцца з хлопчыкам.

* * *

СССР, 344111, г. Ростов-на-Дону, проспект 40-летия Победы, 75/5, кв. 40. Коля Калмыков. 4 клас.

* * *

СССР, 346513, г. Шахты, Ростовской обл., ул. Даниловская, 63. Носовой Любе. 7 клас.

* * *

СССР, 346518, Ростовская обл., г. Шахты-18, ул. Дачная, д. 227, кв. 16. Жаксибековой Оксане. 6 клас.

* * *

СССР, 346407, г. Новочеркасск Ростовской обл., ул. Ефремова, 112. Понамарёву Николаю. 6 клас.

* * *

СССР, 346554, Ростовская обл., г. Шахты, п. Таловый, ул. Комсомольская, 14, кв. 7. Кобылкиной Наташе.

* * *

СССР, 301782, Тульская обл., г. Донской, посёлок Шахтёрский, ул. Жданова, 18, кв. 2. Поповой Оле. 4 клас.

* * *

СССР, 163019, г. Архангельск, ул. Декабристов, 26 кв. 6. Амелюшкиной Наташе. Хоча пазнаёміцца і перапісвацца з хлопчыкам з сёмага класа.

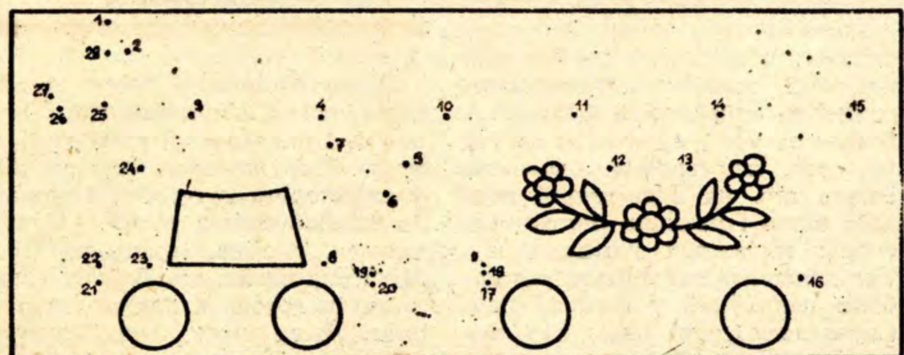
* * *

СССР, 346513, Ростовская обл., г. Шахты, 50-летия ВЛКСМ, д. 17, кв. 26. Кужелевой Кате. 6 клас.

* * *

СССР, 346555, Ростовская обл., г. Шахты, пос. Майский, ул. Кирова, 33. Гнилорыбовой Любе. 12 год.

Спалучы кропачкі ад 1 да 28 і даведаешся, што тут намалявана.

Адрас рэдакцыі: „Зорка“ 15-950 Białystok, ul Wesołowskiego 1

Piątek 30 I — 9.00 Wokół nas kl. I—III. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole: 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Lekarki" — prod. NRD. 12.50 Wiedza o społecz. kl. VIII. 13.30 TTR — s. I Mech. rol. 14.00 TTR — s. I Fiz. 14.30 Tel. kurs rolniczy. 14.45 Powtórka przed maturą: Informatyka. 15.50 Nurt. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Rambit. 16.50 Piątek z Pankracym. 17.15 Teleexpress. 17.30 Mag. muz. „Metronom". 18.30 Rzemieślnicy. 18.40 Mieszkać. 19.00 Dobranoc. 19.10 Dom rodzinny. 19.30 Dziennik. 20.00 Monitor Rządowy. 20.30 „Lekarki" — film prod. NRD. 22.10 DT. 22.30 Opole 86. 23.25 DT. 23.35 „Odnajdywanie głosu" — film dok. prod. ang. 23.45 Sprawa dla reportera.

Sobota 31 I — 7.15 TTR — s. I. Prod. rośl. 7.55 TTR — s. I Prod. zwierz. 8.25 Pr. dnia. 8.30 Tydzień na działce. 9.00 Drops oraz film z serii „Jazon z gwiezdnego patrolu". 10.30 DT. 10.40 Stare, nowe, najnowsze. 11.55 „Wędrówki dalekie i bliskie" — „Sztuka Czarnej Afryki" (2) — film prod. franc. 13.05 W świecie ciszy. 13.35 Koncert Życzeń dla honor. krwiodawców. 14.05 Z Polski rodem. 14.30 Zdrowie. 15.00 DT. 15.05 Antologia dramatu powszechnego: F. Garcia Lorca — „Miłość don Perlipplina do Belisy w jego ogrodzie". 16.15 Morze wokół nas. 16.45 Studio Sport. 17.15 Teleexpress. 17.30 Los. D. Lotka. 17.40 Od Opola do Opola. 19.00 Dobranoc. 19.10 Z kamerą wśród zwierząt. 19.30 Dziennik. 20.00 „Żandarm w Nowym Jorku" — film franc. 21.40 Od Opola do Opola. 21.50 Czas. 22.20 Siedem dni na świecie. 22.30 DT. 22.40 Sportowe rytmy tygodnia. 23.10 Kino nocne: „Bezksiężycowe noce bez świtu" — film prod. argent.

Niedziela 1 II — 7.25 Pr. dnia. 7.30 Blok pr. rol. 9.00 Teleranek oraz film z serii „Sieroty". 10.30 DT. 10.35 Biologia morza (9) — serial przyr. prod. RFN. 11.05 Poranek symf. WOSPR i TV. 12.05 „Bez rodziny" (1) — film fab. prod. franc. 13.45 Siedem anten. 14.30 Wszystko albo nic (1). 15.00 DT. 15.05 TV Festiwal Widowisk Lalkowych dla dzieci: „Cyrk bumstarara". 16.05 Wszystko albo nic (2). 16.45 Studio Sport. 17.15 Teleexpress. 17.30 Kabaret Olgi Lipińskiej. 18.25 Antena. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.00 „Dziedzictwo miłości" — film fab. franc. 20.55 Pegaz. 21.45 Klub Międzynar. 22.15 Sportowa Niedziela. 22.50 Przetańczyć całą noc. 23.10 DT.

Poniedziałek 2 II — 13.30 TTR — s. II Wskaz. metod. 14.00 TTR — s. II Mat. 15.50 Nurt. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 TV Festiwal widowisk Lalkowych dla dzieci: „Wyspa kapitanów". 17.15 Teleexpress. 17.30 Echa stadionów. 18.00 „Kobieta za ladą" (7) — serial CSRS. 18.45 Pr. publ. 19.00 Dobranoc. 19.10 Laboratorium. 19.30 Dziennik. 20.00 Rozmowa na telefon (1). 20.15 Teatr TV: A. Ścibor-Rylski — „Bliski nieznajomy". 21.50 DT. 22.10 Rozmowa na telefon (2). 22.25 Kronika M.Ś. w narciarstwie alp. 22.55 DT. 23.00 J. niem. (16).

Wtorek 3 II — 9.00 Domator. 9.05 Domowe przedszkole. 9.30 Teleferie — Narty cz. I. 10.00 Kino Teleferii: „3 + jedna" (1) „Rekord skoczni" — serial TP. 10.30 DT. 10.40 Film dla II zmiany: „Ptaki ciernistych krzewów". 11.30 Poradnik Domatora. 11.55 „Sawa — życiodajna rzeka" (1) — jugosł. film dok. 12.20 Prawo na co dzień. 13.30 TTR — s. IV Wskaz. metod. 14.00 TTR — s. IV Hist. 14.30 Tel. kurs rolniczy. 15.50 Kim być? 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 TV Festiwal Widowisk Lalkowych dla dzieci: „Zabonada". 17.15 Teleexpress. 17.30 Gazeta rolnicza. 18.00 Informator Wydawn. 18.20 Plusy i minusy. 19.00 Dobranoc. 19.10 Klinika zdrowego człowieka. 19.30 Dziennik. 20.00 Konferencja prasowa rzecznika rządu. 20.15 „Ptaki ciernistych krzewów" (3) — serial austral.-USA. 21.05 DT. 21.25 Studio Sport. 21.55 Pr. publ. 22.05 Wieczór z X Muzą. 23.05 DT. 23.10 J. ang. (16).

Środa 4 II — 9.00 Domator. 9.05 Domowe przedszkole. 9.30 Teleferie: Narty cz. II. 10.00 Kino Teleferii: „3 + jedna" (2) „Sarenka" — serial TP. 10.30 DT. 10.40 Film dla II zmiany: „Półmetek szczęścia". 12.10 Przyjemne z pożytecznym. 12.30 O grzeczności po polsku. 13.30 TTR — s. II Chem. 14.00 TTR — s. II Prod. zwierz. 14.30 Tel. kurs rol. 15.50 Nurt. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 TV Festiwal Widowisk Lalkowych dla dzieci: „Jaś i Małgosia". 17.15 Teleexpress. 17.30 Los. Ex. i Super Lotka. 17.40 „Kraków rewaloryzowany" — tel. film dok. 18.20 Kronika M.Ś. w narciarstwie alp. 19.00 Dobranoc. 19.10 Archiwum XX wieku. 19.30 Dziennik. 20.00 Publicystyka. 20.30 „Półmetek szczęścia" — film fab. CSRS. 22.00 DT. 22.25 M.E. w jeździe figur. na lodzie. 23.20 DT. 23.25 J. ros. (16).

Czwartek 5 II — 9.00 Domator. 9.05 Domowe przedszkole. 9.30 Teleferie: Podróże, cz. I. 10.00 Kino Teleferii: „3 + jedna" (3) „Lawina". 10.30 DT. 10.40 Film dla II zmiany: „Jeździec na ogniu". 11.55 Szkoła dla rodziców. 12.10 Apteczka domowa. 12.20 Hist. najbliższa. 13.30 TTR — s. IV Mat. 14.00 TTR — s. IV J. pol. 14.30 Tel. kurs rol. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 TV Festiwal Widowisk Lalkowych dla dzieci: „Cyrk". 17.15 Teleexpress. 17.30 Człowiek dla człowieka. 17.40 Wspólna Polska — wspólne sprawy. 18.05 Patrol. 18.30 Sonda. 19.00 Dobranoc. 19.10 Encykl. kult. pol. 19.30 Dziennik. 20.00 Publicystyka. 20.15 „Jeździec na ogniu" — serial TP. 21.35 DT. 21.55 Interstudio. 22.35 M.E. w jeździe figur. na lodzie. 23.15 DT. 23.20 J. franc. (16).

Bielsk Podl. Amadeusz — USA 2—5. Na całość — pol. 6—8.
Czeremcha Być albo nie być — USA 4. Romans z intruzem — pol. 7—8.
Czyże Rejs do Singapuru — rum. Wilcze echo — pol. 4—8.
Hajnówka Miasto kobiet — wł. 2—3. Wystarczy być — USA 4—5. Zabić drapieżnego ptaka — rum. 6—7.
Michałowo Miłość Swanna — RFN 3—5. Butch Cassidy i Sundanco Kidd — USA 6—8.
Mielnik Bal — fr. 4—5. Powrót do przeszłości — USA 7—8.
Milejczyce — Pogańska madonna — węg. Utracona szansa — czes. 4—8.
Nurzec Zbyt późne popołudnie — czes. 4. Wielki Szu — pol. 5—6. To mija sprawa szefie — czes. 7—8.
Orla Marynia — pol. Nie ma róży bez ognia — pol. 4—8.

ШТО? ДЗЕ? КАЛІ?

Дзень	Стыль новы	Стыль стары	Святы, імяніны		Сонца усх.-зах.	Месяц усх.-зах.
нядзеля	1	19	**Брыгіды, Ігнацыя**	**Арсеня, Макара**	7.17-16.23	0.00-9.45
панядзелак	2	20	*ПД Марыі Грамнічнай*	Яўфімія, Рымы	7.15-16.25	0.43-10.01
аўторак	3	21	Блажэя, Гіпаліта	Максіма, Яўгена	7.14-16.26	2.12-10.23
серада	4	22	Андрэя, Веранікі	Цімафея, Лявонція	7.12-16.28	3.41-10.54
чацвер	5	23	Адэлаіды, Агаты	Клімента, Генадзя	7.10-16.30	5.03-11.40
пятніца	6	24	Багдана, Дароты	Ксенні, Герасіма	7.09-16.32	6.09-12.45
субота	7	25	Рамуальда, Рышарда	Рыгора, Віталя	7.07-16.34	6.57-14.05

ГАДАВІНЫ

175 год таму назад

7.2.1812 г. нар. англійскі пісьменнік Чарлз Дзікенс (пам. 9.6.1870 г.), першая кніга — „Нарысы Боза" (1836), раманы: „Жыццё Давіда Коперфілда" (1850), „Цяжкія часы" (1854), „Маленькая Дорыт" (1857) і інш.

НАПАМІНАЕМ!

Вялікі чытальніцкі конкурс чакае Вас!

Каб прыняць у ім удзел, трэба прачытаць найменш адзін вялікі твор (раман, аповесць, паэму), або некалькі малых твораў (апавяданняў, вершаў і інш.) беларускіх пісьменнікаў. Затым трэба пісьмова адказаць на пытанні:

1. Якія творы вы прачыталі? (Падаць аўтараў і загалоўкі твораў);

2. Што вам найболей падабалася ў гэтых творах і чаму?

Падаць: 1) сваё імя і прозвішча; 2) год нараджэння, 3) месца працы ці вучобы, 4) адкуль узялі вы прачытаныя творы: у знаёмых, прачыталі ў „Ніве", „Беларускім календары" ці з іншага.

Дакладней пра конкурс мы пісалі ў „Ніве" ад 21 верасня 1986 г. (№ 38/1584).

Заяўкі ахвотных просім прысылаць па адрасу: ZG BTSK, Białystok, ul. Warszawska 11 або „Niwa" 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1.

Запрашаем!

НАМ АДКАЗВАЮЦЬ

W odpowiedzi na notatkę prasową, zamieszczoną w tygodniku „Niwa" pt. „Bielskaje krucielstwa" dotyczące zmniejszenia przydziału węgla rolnikom z tytułu produkcji rolnej uprzejmie informujemy co następuje:

Poruszony w notatce problem jest niezależny od Gminnej Spółdzielni w Bielsku Podlaskim. Dotyczy on również wszystkich gmin województwa, bowiem potrzeby w stosunku do przydziałów w skali wojewódzkiej pokryte są zaledwie w 61% (z zaległościami 44,9%).

W sytuacji niedoboru węgla wicewojewoda białostocki z dniem 2 września 1986 r. wydał stosowne wytyczne o funkcjonowaniu dodatkowych zasad zaliczkowej sprzedaży opału ustalanych przez Zespoły Gminne z udziałem władz polityczno-administracyjnych.

Działając w myśl w/w wytycznych nie stwierdzamy żadnej samowoli ze strony Gminnej Spółdzielni, bowiem sprzedaż do dnia 30 listopada 1986 r. prowadzona była zgodnie z ustaleniami Zespołu to jest:

— z tytułu produkcji żywca 50% w naturze, 50% w ekwiwalencie pieniężnym;

— pomoc hodowlana 100%;

— gospodarstwa specjalizujące się w produkcji mleka 100%.

W związku z poprawą sytuacji na rynku opałowym (miasta-gminy Bielska Podlaskiego) z dniem 1 grudnia ubr. Zespół Gminny podjął decyzję realizacji zobowiązań z tytułu produkcji rolnej w 100% z wyjątkiem drobnych producentów mleka — w 20%.

Nie znajdując złej woli w obsłudze przez miejscową GS za pośrednictwem Redakcji przepraszamy klienta za kłopoty związane z zakupem opału.

WZSR „Samopomoc Chłopska"
w Białymstoku
Z-ca dyrektora ZZR
mgr inż. K. Litwiński

ПРА3 ТЫДЗЕНЬ У „НІВЕ"

Што ўдалося, што не ўдалося ў Бельскім аддзеле ◆ Пушкін і народ ◆ Каляднікі ў Нарве ◆ Чаго патрабуе наш час ◆ Дзе галава, а дзе розум? — пытаецца М. Панфілюк ◆ Без зямлі ты непатрэбны, — заяўляе А. Гаўрылюк ◆ Пра беларускія перадачы ◆ Скроўба фінішуе ◆ Выказванні (новая рубрыка) ◆ Помста з фіналам у судзе ◆ Наша пошта ◆ Аўкцыён ◆ Зэльман ◆ Сардэчныя тайны ◆ Беларуская кухня ◆ Соннік „Зорка" ◆ Гумар

(Працяг са стар. 5)

КУПЛЯЙЦЕ „БЕЛАРУСКІ КАЛЯНДАР"

ГП БГКТ ахвотна высылае „Беларускі каляндар на 1987 г." за паштовым залічэннем. Запатрабаванні накіроўвайце па адрасу: **Zarząd Główny Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego, 15-082 Białystok, ul. Warszawska 11.**

Набывайце „Беларускі каляндар на 1987 г."! Цана 200 зл.

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на адрас:

Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217 1922 132

У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5018 24325 151 6787.

Спісак чарговых ахвяравальнікаў:

599. Гмінны камітэт ПАРП у Нурцы-станцыі — 1200 зл.
600. Мікалай Клімюк (Гайнаўка) — 1200 зл.
601. Янка Жамойцін (Варшава) — 2000 зл.

Дзякуем.

Паведамляем таксама, што цэнтры збірання экспанатаў для музея знаходзяцца ў наступных месцах:

у Пачатковай школе ў Рыбаках гміна Міхалова.
у будынку былога ПЗГС у Гайнаўцы.
у клубе БГКТ у Бельску, вуліца Міцкевіча 50/54
у клубе БГКТ у Гайнаўцы, вуліца Вызвалення 6
у Гмінным камітэце ПАРП у Мілейчыцах.
у Саколцы, вуліца Варынскага 1.
у ГП БГКТ у Беластоку, вуліца Варшаўская 11

Чакаем экспанатаў або інфармацыі аб месцы іх знаходжання.

Наш адрас: Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej. 17-200 Hajnówka, ul. Wyzwolenia 6

Тэлефон 28-89.

Ніва

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Рэдагуе калектыў: Вера Валкавыцкая, Георгій Валкавыцкі (галоўны рэдактар), Мікалай Гайдук (намеснік галоўнага рэдактара), Валянціна Жэшка (карэктар). Міраслава Лукша, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Віктар Рудчык, Марыя Федарук (машыністка), Міхал Хмялеўскі, Яніна Чэрнякевіч, Ада Чэчуга (сакратар рэдакцыі), Сакрат Яновіч (тэхнічны рэдактар).

АДРАС РЭДАКЦЫІ:

„Niwa"
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok skr. poczt. 149
tel. 232-41

Wydawca: Białostockie Wydawnictwo Prasowe, 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1

Druk: Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku. Cena prenumeraty kwart. 130 zł; półr. 260 zł, rocznej 520 zł.

WARUNKI PRENUMERATY:

1. dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy:
   — instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach, w których znajduje się siedziba Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach;
   — instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" i na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli;
2. dla osób fizycznych — indywidualnych prenumeratorów:
   — osoby fizyczne zamieszkałe na wsi i w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli
   — osoby fizyczne zamieszkałe w miastach — siedzibach Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsc zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonują używając „blankietu wpłaty" na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch".
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 23 00-953 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc. dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc. dla zlecających instytucji i zakładów pracy.

Termin przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę
— do dnia 10 listopada na I kwartał i półrocze roku następnego oraz cały rok następny.
— do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bieżącego.

Zam. 94/87 r. Nakład 5000. W-3

З суседскага агародчыка

ТУРБОТНЫЯ СНЫ

Пасля працоўнага дня горад спаў беспрабудным сном дзіцяці. І толькі Пыжыкаў варочаўся з боку на бок і не мог заснуць. Сумленне мучыла яго.

„Колькі разоў я гаварыў сабе: Пятрусь, не бяры, у цябе ж і так усё ёсць, — караў сябе Пыжыкаў, захутваючыся з галавой у коўдру. — І ўсё-такі зноў узяў. Добра, было б футра як футра, а то так сабе — абы-што, адна назва. У любым атэлье такога дабра навалам. Ведаў жа, што не трэба браць, а ўзяў. А калі часам бачыў хто, што тады?!“ Ад адной гэтай думкі па спіне Пыжыкава папаўзлі мурашкі.

„А ёсць жа людзі сумленныя, высакародныя. Не крадуць, хабар не бяруць — і жывуць сабе не горш за другіх. Вось, для прыкладу, Сцяпан Крапіўкін. І дом у яго дай бог кожнаму, і „Волга“ з гаражом на двары, і дрыжыкі яго не бяруць. Храпе сабе цэлую ноч спакойна!“

А ў гэты час на другім канцы горада ў новенькай хаце на драўляным ложку новенькага спальнага гарнітура пакутаваў ад бяссонніцы Крапіўкін. Сума грошай, атрыманая ім сёння ад спісання кантэйнера з быццам бы пабітымі чайнымі сервізамі і сувенірамі, пякла Крапіўкіну душу.

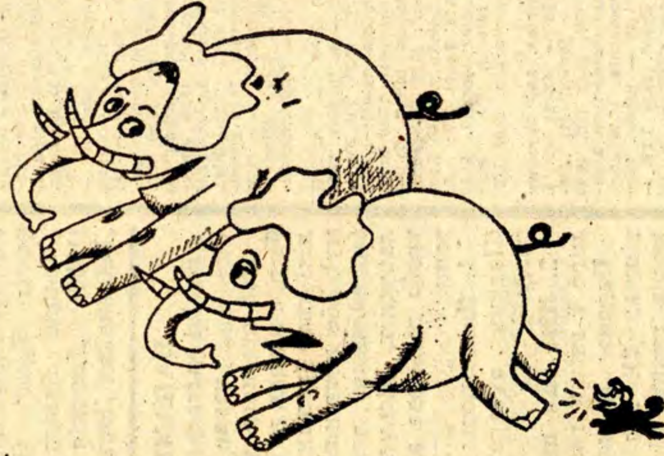
„— Ну, колькі разоў я гаварыў: Сцёпка, спыніся, пастаў кропку“. — у думках дакараў сябе Крапіўкін. Ён разлютавана пастукаў кашчавым указальным пальцам па лысай галаве. „Ты ж усё выдатна разумееш, Сцёпка, а робіш наадварот. Можна ж сумленна, без хлусні і махінацый. Жывуць жа людзі на адну зарплату, ды яшчэ як жывуць! Узяць хоць бы Петруся Пыжыкава...“

У. Шкабroў

Без слоў.

— Злякаўся.
— Не. Голас у яго прыкры.

З ТОРБАМІ ПА СВЕЦЕ

— Бачыш, вось пайшла Кацярына на аўтобус з клункамі? Выгадавала столькі дзяцей, а цяпер ездзіць па белым свеце з торбамі...

— Як гэта?

— Да сына-студэнта ў Люблін, да дачкі-выпускніцы ў Беласток, да сына-курсанта ў Варшаву... І кожнаму торбу вязі...

ПРЫКМЕТА ЧАСУ

Сусед грукае ў дзверы:

— Прывітанне, Роберт, мы купілі новую машыну. Не пазычыш крыху хлеба?

ГЭТА ДОБРА

— Якія грошы, такі і тавар.

— Гэта добра! Я табе ў два разы танней заплачу.

НУ І НУ!

Турыст спытаў у задрыпанкі, якая даіла карову:

— Колькі малака ў дзень вы атрымліваеце ад вашай каровы?

— Дзесяць літраў.

— І ўсё гэта малако ідзе на продаж?

— Не. Пяць літраў я пакідаю сабе, а сем прадаю турыстам.

Пераможцы...

Ён чым ніжэй апускаўся, тым вышэй сябе падымаў.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

Сенатар меў неасцярожнасць пакрыўдзіць свайго памочніка, які пісаў для яго тэксты прамоваў і ствараў босу славу дасканалага аратара. Неўзабаве пасля гэтага сенатару зноў давялося выступаць. Усё ішло цудоўна, пакуль, перагарнуўшы чарговы ліст, ён не выявіў, што далей папера зусім чыстая за выключэннем кароткай запіскі:

— Ну вось, а цяпер, стары, выкручвайся сам“.

* * *

Шатландзец падыйшоў да касы стадыёна і працягнуў пяцьдзесят пенсаў. Касір заўважыў:

— Цана білета — адзін фунт.

— Ды я буду глядзець толькі на шатландскую каманду!

ПРЫПЕЎКІ

Заліхвацка піў Пахом
За сталом і за вуглом.
Больш Пахом ужо не п'е —
На лякарствах ён жыве.

Не ў дазволенай гадзіне
Далі пляшку ў магазіне.
Прадавец Сцяпан сумуе —
Бо на штраф цяпер працуе.

Выцвярэзнік родная хатай
Стаў даўно ўжо для Ігната:
Завяла туды зладзейка
З размалёванай наклейкай.

Пад гармонік, як сумелі,
Мы прыпеўкі вам прапелі.
І, як кажуць, вы з вусамі,
Вывад з іх рабіце самі.

М. Рыхлоў

З „Весніка Задрыпоніі“

ПОСПЕХ НАВАТАРА

Чатыры дні на сэканомленых матэрыялах адпрацаваў у гэтым годзе прадаўшчык магазіна „Тканіны“ Рукадзельнюк. Гэта на два дні больш, чым яго таварыш па працы.

СПЕЦЫЯЛІЗАЦЫЯ

Арыгінальную бегавую дарожку пабудавалі на Дырданскім стадыёне. Тут можна праводзіць спаборніцтвы толькі па бегу з перашкодамі.

НЕ ГЛУХАЯ

Жанчына, галасіўшы па сваім нябожчыку мужу, прыгаворвала:

— Хай бы ты і гарэлку піў, і ў гулькі кідаўся — ніколі больш бы не лаяла, абы толькі быў жывы.

Іншы мужчына, прысутны на пахаванні, ціхенька прашаптаў сваёй жонцы:

— Чуеш, што людзі кажуць?

— Чую, не глухая. Дык ты ж яшчэ жывы.

АПЕРАЦЫЯ

Хірург гаворыць пацыенту, які прачнуўся пасля наркозу:

— Аперацыя прайшла паспяхова!

— Дзякую, доктар! Але я заходзіў у аперацыйны толькі для таго, каб паправіць водаправодны кран...

— Каб я ведаў, што абед не гатовы, перакусіў бы ў кавярні!

Курёзы

У САЛАУХІНА

Валодзя Карпека расказаў мне забаўны эпізод. Яму пазванілі раптам з вялікага Палаца культуры і папрасілі іх выручыць. Там павінен быў адбыцца вечар звышпапулярнага паэта, але паэт прыйсці не змог — захварэў ці выехаў недзе за граніцу. Але народ ужо сабраўся, і вось з Палаца культуры папрасілі Валодзю Карпеку выручыць іх і выступіць замест звышпапулярнага паэта.

Не ведаю, чаму ён згадзіўся на гэта.

Зразумела, што публіка, якая прыйшла на свайго любімца, сустрэла Карпеку шыканнем і свістам. Гул нездаволенасці. Карпека тым не менш адкрыў зборнік вершаў і пачаў чытаць. Гул асуджэння нарастаў, вось-вось яго прагоняць са сцэны. Выкрык:

— Як вы смелі сваім паэтычным лепетам замяніць паэзію вялікага паэта!

— А я вам і чытаю вершы вялікага паэта. У мяне ў руках зборнік яго вершаў. Свайго я пакуль яшчэ не чытаў...

Публіка заціхла і потым ужо слухала самога Карпеку.

Браць на сябе добра, калі ёсць на каго перакласці.